

Gemeentelijke jongerenraden: een serieuze stem?!

Onderzoek naar de politieke participatie van gemeentelijke jongerenraden

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Master Arbeid, zorg en welzijn: beleid en interventie 2011-2012

Begeleiders: drs. J. Knappe & dr. B. Da Roit

Tweede beoordelaar: Prof. dr. T. Knijn

Oktober 2012

Ellen Fondse 3448665

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Met deze Masterthesis sluit ik de Master Arbeid, zorg en welzijn: beleid en interventie af aan de Universiteit Utrecht. Deze Masterthesis was niet tot stand gekomen zonder de medewerking van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers van de gemeenten. Ik wil hen vanaf deze plek dan ook heel hartelijk danken voor hun tijd, medewerking en enthousiasme.

De begeleiders vanuit de Universiteit Utrecht wil ik bedanken voor hun feedback gedurende dit afstudeertraject. Mijn studiegenoten Cara en Anneke bedank ik voor hun steun en support tijdens dit afstudeerproject. Veel dank gaat ook uit naar mijn vriend en familie voor hun ondersteuning en aanmoediging om deze Masterthesis af te ronden.

Amersfoort, 22 oktober 2012

Ellen Fondse

Samenvatting

Binnen de Europese democratieën is er bezorgdheid over de afnemende politieke betrokkenheid onder jongere generaties (Forbrig, 2005). Jeugdparticipatie staat in Europa dan ook hoog op de politieke agenda. Het wordt gezien als middel om de betrokkenheid van jongeren bij de politiek en de samenleving te bevorderen, wat een voorwaarde is voor democratisch burgerschap. Een bekende vorm van jeugdparticipatie op lokaal niveau is een gemeentelijke jongerenraad. Hoewel er in Europa veel aandacht is in het beleid voor jeugdparticipatie, is er nog weinig wetenschappelijk onderzoek verricht naar de werking en het niveau van politieke participatie van lokale jongerenraden in Nederland. De wijze waarop de jongerenraden een rol spelen bij de totstandkoming van het (jeugd)beleid staat hierbij centraal. Op basis van de ladder van Hart (1992) is getracht het participatieniveau in kaart te brengen. Het model van Hart (1992) is specifiek gericht op de participatie van jeugd aan de hand van verschillende niveaus en heeft een lineair karakter. Op de onderste treden is er sprake van ‘non-participatie’ waarbij het participeren van jongeren maar schijn is. Op de middelste treden worden jongeren geïnformeerd, geraadpleegd en serieus genomen. Het hoogste niveau is dat jongeren zelfstandig initiatieven nemen en samen met volwassenen tot een besluit komen. Naast het in kaart brengen van het participatieniveau aan de hand van de ladder van Hart (1992) is getracht een verklaring te vinden voor het gestelde participatieniveau. De centrale vraag van dit onderzoek luidt: *“Op welk niveau van de participatieladder van Hart (1992) vindt politieke jeugdparticipatie van gemeentelijke jongerenraden in Nederland plaats en door welke factoren kan het niveau van participatie worden verklaard?”*

Om zicht te krijgen op het participatieniveau van gemeentelijke jongerenraden zijn er negen kleine tot middelgrote gemeenten geselecteerd met een actieve jongerenraad. In totaal zijn er 18 interviews afgenomen met een bestuurslid van de jongerenraden en een beleidsmedewerker van de geselecteerde gemeenten. De selectie van deze gemeenten heeft plaatsgevonden aan de hand van de politieke oriëntatie van gemeenten. Er zijn 3 sociaal- democratische, 3 liberale en 3 confessionele gemeenten met een actieve jongerenraad geselecteerd. Op basis van eerdere onderzoeken, zoals van Wyness (2009) en Matthews (2001) werd verondersteld dat de politieke oriëntatie van invloed zou kunnen zijn op het niveau van participatie van jongerenraden.

Het eerste gedeelte van dit onderzoek bestaat uit de beschrijving van het participatieniveau van de negen geselecteerde gemeenten op basis van de ladder van Hart (1992). De verwachting was dat er verschillen zouden zijn in participatieniveau tussen de jongerenraden. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de jongerenraden in dit onderzoek voornamelijk op niveau 4 ‘in opdracht, maar geïnformeerd’ en niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’ participeren, waarbij het niveau afhankelijk is van het onderwerp. Jongerenraden bevinden zich op dit niveau, omdat zij in staat gesteld worden door de gemeente om gevraagde en ongevraagde adviezen te geven. Gemeenten voorzien

jongerenraden van informatie en zij worden gevraagd om advies te geven bij het ontwikkelen van het (jeugd)beleid. Hoewel jongerenraden initiatieven kunnen nemen, bijvoorbeeld door het geven van ongevraagd advies en het ontwikkelen van activiteiten, is er voor jongerenraden op basis van de ladder van Hart (1992) geen sprake van een hoger niveau van participatie. Dit komt omdat in het model van Hart (1992) het kunnen nemen van initiatieven gekoppeld is aan besluitvorming. Met gemeentelijke besluitvorming houden jongerenraden zich niet bezig. Deze is complex van aard en jongerenraden hebben er onvoldoende zicht op. Ook komt uit de interviews naar voren dat jongerenraden weinig zicht hebben op hun invloed in het gemeentelijk beleid. Jongerenraden ervaren onvoldoende terugkoppeling over de besluitvorming en de resultaten die hieruit voortvloeien.

Tussen de geselecteerde jongerenraden zijn geen verschillen in participatieniveau aan de hand van de ladder van Hart (1992) waargenomen. Dit laatste kan verklaard worden, doordat het model van Hart (1992) niets zegt over de kwantiteit en de kwaliteit van de adviezen van de jongerenraden. Of een jongerenraad nu veel of weinig adviezen uitbrengt, heeft op het participatieniveau van de jongerenraad in dit model geen effect. Immers zij worden in staat gesteld om adviezen te geven.

Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat er geen direct verband lijkt te bestaan tussen de politieke oriëntatie van gemeenten en het niveau van politieke participatie van jongerenraden. Bij de geselecteerde gemeenten bleek er voldoende draagvlak te zijn voor participatie van de jongerenraden, ongeacht de politieke oriëntatie. Dit blijkt onder andere uit het feit dat in alle onderzochte gemeenten het oprichten van een jongerenraad een initiatief van de gemeente is. Hoewel de politieke oriëntatie van gemeenten geen invloed lijkt te hebben op het participatieniveau van jongerenraden, is er bij de selectie van de gemeenten wel sprake van verschillen tussen gemeenten en hun politieke oriëntatie en de aanwezigheid van een actieve jongerenraad.

Uit de interviews met de bestuursleden van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers blijkt dat met name factoren als een gebrekkige continuïteit, representativiteit en motivatie van de leden van de jongerenraad van invloed zijn op het niveau van participatie van jongerenraden.

Gemeenteprofessionals nemen de jongerenraden serieus, maar hebben weinig vertrouwen in de bestaansduur van de jongerenraad. Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat er een sterke wisselwerking is tussen de houding en karakteristieken van de leden van de jongerenraad en de houding van gemeenteprofessionals. Gesteld wordt dat wanneer jongerenraden minder adviezen uitbrengen, zij minder zichtbaar zijn in de gemeentelijke arena, waardoor zij minder geconsulteerd worden door professionals van de gemeente. Deze factoren beïnvloeden de kwantiteit en de kwaliteit van de adviezen en daarmee de invloed van de jongerenraad in het gemeentelijk beleid.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	6
2. Jeugdparticipatie: achtergrond beleid, begrip en doelstellingen	9
2.1 Internationaal beleid	9
2.2 Jeugdparticipatie in Nederlands beleid	10
2.3 Het begrip jeugdparticipatie	11
2.4 Achtergronden van jeugdparticipatie	12
2.5 Doelen van jeugdparticipatie	14
3. Theoretisch kader	17
3.1 Participatietypologieën	17
3.2 Hart's (1992) "ladder of young people's participation"	18
3.3 Effectiviteit politieke participatie jongerenraden	20
3.4 Schematische weergave van veronderstelde verbanden en mechanismen van politieke participatie lokale jongerenraden	23
3.5 Vraagstelling	25
4. Onderzoeksopzet	26
4.1 Verwachting & concepten	26
4.2 Type onderzoek	26
4.3 Onderzoekspopulatie	27
4.4 Het werven van de respondenten	27
4.5 Dataverzamelmethode	28
4.6 Data analyse	29
4.7 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	29
4.8 ASW verantwoording	30
5. Resultaten en analyse	31
5.1 Dimensie informeren	32
5.2 Dimensie initiatieven	34
5.3 Dimensie inspraak	36
5.4 Dimensie besluitvorming	39
5.5 Dimensie invloed	41
5.6 Participatieniveau en politieke oriëntatie	42

5.7 Attitude gemeenteprofessionals & attitude en karakteristiek leden van de jongerenraad	45
6. Conclusie	49
6.1 Reflectie op onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	51
6.2 Aanbevelingen voor de praktijk	52
7. Literatuurlijst	53
Bijlage 1. Interviewvragen gemeentelijke jongerenraad	57
Bijlage 2. Interviewvragen beleidsmedewerkers gemeente	60
Bijlage 3. Codeboom Nvivo	62

1. Inleiding

Internationaal gezien staat de participatie van de jeugd hoog op de politieke agenda. Vanuit de Verenigde Naties is dit ingegeven door het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind uit 1987, dat in 1995 door Nederland is ondertekend. In Europa is de aandacht voor jeugdparticipatie beïnvloed door het Verdrag van Lissabon. In artikel 165 van het Verdrag van Lissabon wordt gesteld dat actie van de Europese Unie wordt gericht op participatie van jongeren in democratische processen (Europese Unie, 2010). De Raad van Europa benadrukt jeugdparticipatie vanuit het perspectief van democratisch burgerschap (Council of Europe, 2008). Ook in Nederland is jeugdparticipatie een belangrijk item in het beleid. In het beleidsstuk “Alle Kansen voor Kinderen” uit 2007 staat beschreven dat iedere gemeente in Nederland in 2011 een vorm van inspraak voor jongeren moet hebben.

Jeugdparticipatie wordt gezien als een belangrijk fundament voor burgerschap (Bessant, 2004). Door te participeren worden jongeren meer betrokken bij de samenleving (Council of Europe, 2008). Naast het belang voor de samenleving, draagt jeugdparticipatie er ook toe bij dat jongeren ‘empowered’ worden. Door te participeren verwerven jongeren sociale en praktische vaardigheden. Dit draagt bij aan hun sociale ontwikkeling. Jeugdparticipatie bereidt jongeren voor op hun rol als toekomstige burgers in de samenleving (Checkoway, Allison & Montoya, 2005). Naast het gegeven dat participatie jeugdigen versterkt als democratisch burger, is het ook van belang voor de politieke representatie van jongeren (Wall & Dar, 2011). Jongeren worden onvoldoende vertegenwoordigd in de politiek. Dit komt omdat jongeren veelal nog niet mogen stemmen of minder stemmen (Aalberts, 2006). Ook zijn jongeren minder vertegenwoordigd in vakbonden in vergelijking met volwassenen (Bonoli, 2005). Jongeren worden wel gerekend tot de nieuwe sociale risico’s, omdat zij onvoldoende politiek gemobiliseerd zijn (Bonoli, 2005). Binnen de Europese democratieën is er bezorgdheid over de afnemende politieke betrokkenheid van jongere generaties (Forbrig, 2005). Hoewel de aandacht voor jeugdparticipatie is toegenomen in het beleid, is het percentage jongeren dat deelneemt aan verkiezingen en / of lid is van een politieke partij verder gedaald (Forbrig, 2005).

Jeugdparticipatie wordt gezien als middel om de betrokkenheid van jongeren bij de politiek en de samenleving te bevorderen. Eén van de vormen van jeugdparticipatie, waarbij er sprake is van politieke betrokkenheid en inspraak bij het lokale beleid, is een gemeentelijke jongerenraad. Binnen deze vorm van politieke participatie staat de relatie tussen het gemeentebestuur als democratische instelling en jongeren centraal. Het heeft enerzijds betrekking op de inbreng van jongeren en anderzijds op de mate waarin democratische instellingen, zoals gemeentelijke overheden openstaan voor de inbreng van jongeren (Forbrig, 2005). De mate van inbreng wordt mede bepaald door de wijze waarop deze instellingen omgaan met de bezorgdheid, belangen en betrokkenheid van jongeren. Het

niveau van participatie hangt grotendeels af van het feit of de stem van jongeren wel voldoende tot uiting komt in het politieke proces en de resultaten daarvan (Forbrig, 2005).

Om de invloed van participatie in kaart te brengen, wordt er vaak gebruik gemaakt van participatieladders (Edelenbos & Monnikhof, 2001). Er bestaan verschillende varianten van deze participatieladders. Voor dit onderzoek wordt de participatieladder van Hart (1992) toegepast. Hart (1992) heeft een typologie van lineaire verbanden ontwikkeld, waarmee de samenwerking tussen jongeren en volwassenen kan worden geanalyseerd. Op het laagste niveau van deze ladder is er sprake van non-participatie waarbij jongeren onvoldoende worden betrokken bij het beleidsproces. Op het hoogste niveau van de participatieladder is er een goede samenwerking tussen jongeren en volwassenen en hebben jongeren daadwerkelijk inspraak (Hart, 1992, 1997). De verschillende niveaus van participatie geven de mate van interactiviteit weer tussen jongeren en volwassenen.

In de bestaande wetenschappelijke literatuur is er veel geschreven over het belang van jeugdparticipatie (Checkoway et al., 2005). Er is echter nog weinig bekend over de politieke participatie van jongerenraden op lokaal niveau en de ervaringen van deze jongeren en professionals hierbij. Veel onderzoeken die gericht zijn op jeugdparticipatie, hebben dit bestudeerd vanuit een volwassen perspectief (Wong, Zimmerman & Parker, 2010). Bovendien zijn er veel studies gepubliceerd, waarbij jongeren als probleemgroep worden gekarakteriseerd. Er is maar weinig bekend over de groep jongeren die *wel* politiek participeren, zoals in gemeentelijke jongerenraden en welke belemmeringen of kansen zij ervaren. Eveneens is er weinig bekend over de mate van invloed en inspraak die deze jongeren hebben op het beleid en hoe de besluitvorming tot stand komt, d.w.z. het niveau van politieke participatie. Om het niveau van politieke participatie van jongerenraden te onderzoeken zal de participatieladder van Hart (1992) als analytisch model worden toegepast en worden factoren die van invloed zijn op dit participatieniveau in kaart gebracht.

Doelstelling

Dit onderzoek richt zich op de politieke participatie van gemeentelijke jongerenraden in Nederland. Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken op welk niveau deze vorm van politieke participatie plaatsvindt, door de ervaringen van bestuursleden van de jongerenraden en gemeenteprofessionals in kaart te brengen. Eveneens is het doel van dit onderzoek om de verschillen en overeenkomsten in niveau van participatie tussen jongerenraden te verklaren en zicht te krijgen op de factoren die hierbij een rol kunnen spelen.

In Nederland is er nog weinig bekend over gemeentelijke jongerenraden en de effectiviteit hiervan. Door het participatieniveau in kaart te brengen en de factoren die dit participatieniveau kunnen verklaren, levert dit onderzoek een bijdrage aan de kennis en theorie-ontwikkeling ten aanzien van het fenomeen politieke jeugdparticipatie op gemeentelijk niveau.

Relevantie

Jeugdparticipatie is binnen de huidige opvattingen over jeugdbeleid een onderwerp waar steeds meer aandacht voor is. Er wordt gesproken van een kloof tussen jongeren en de politiek (Forbrig, 2005). Bij de politieke participatie van jongerenraden is er sprake van interactie tussen gemeentelijke beleidsmakers en jongeren. Hoewel in veel wetenschappelijke studies het belang van jeugdparticipatie wordt onderstreept, zijn er in Nederland nauwelijks wetenschappelijke studies verricht naar de werking en het niveau van politieke participatie van lokale jongerenraden. Het onderzoek dient inzicht te geven in de werking van de jongerenraad en het participatieniveau, door de bestuursleden van jongerenraden en professionals van de gemeenten te vragen naar hun ervaringen. Hierdoor kunnen belemmeringen en kansen in kaart worden gebracht die betrekking hebben op de politieke participatie van gemeentelijke jongerenraden. Dit laatste levert een bijdrage aan de theorie- ontwikkeling ten aanzien van het fenomeen politieke jeugdparticipatie en is relevant voor de totstandkoming en uitvoering van het jeugdbeleid.

Definities

Gemeentelijke jongerenraden: een groep jongeren die jongeren in de gemeente vertegenwoordigt en een brug slaat tussen de jeugd in de gemeente en de lokale politiek. Aan een jongerenraad kan deelgenomen worden vanaf het eind van de basisschooltijd en dit kan qua leeftijd doorlopen tot ongeveer de eerste studiejaren. De precieze leeftijdscategorie verschilt per gemeente. Deze vorm van jeugdparticipatie heeft een structureel karakter, waarbij jongerenraden fungeren als adviesorgaan binnen de gemeente.

Gemeenteprofessionals: beleidsmedewerkers, ambtenaren, college van Burgemeester en Wethouders en gemeenteraadsleden in de gemeente.

Politieke participatie: voor de definitie van politieke participatie wordt de omschrijving uit de politicologie gehanteerd. Het gaat bij politieke participatie om de wijze waarop mensen in politieke instituties een rol spelen in de totstandkoming van het overheidsbeleid (Jager- Vreugdenhil, 2011: 81)

2. Jeugdparticipatie: achtergrond beleid, begrip en doelstellingen

2.1 Internationaal beleid

Internationaal staat jeugdparticipatie hoog genoteerd op de politieke agenda. Hierbij wordt de nadruk niet alleen gelegd op het preventieve aspect van het jeugdbeleid, maar is er sprake van een positieve benadering, waarbij het betrekken van jongeren bij de totstandkoming van het jeugdbeleid een uiting is (Wong et al., 2010). In het beleid is er dan ook sprake van een veranderde visie ten aanzien van de jeugd. Waar de jeugd (kinderen en jongeren) in het beleid veelal werd gezien als veroorzaker van problemen, is er nu een tendens naar een meer positieve benadering van de jeugd in het beleid (Wong et al., 2010).

De aandacht voor jeugdparticipatie in Europa is gestart met het Verdrag van Lissabon. In artikel 165 van dit verdrag staat beschreven dat actie van de Europese Unie wordt gericht op het bevorderen van participatie in democratische processen in Europa. Door het verdrag van Lissabon heeft de Europese Unie een sterk legale basis om in samenwerking met lidstaten jeugdparticipatie te versterken (Europese Unie, 2010). Ook in het ‘Framework for European Cooperation in the Youth Field 2010-2018’ (Kader voor Europese samenwerking voor jeugdzaken 2010-2018) staat jeugdparticipatie centraal. Dit kader is ontwikkeld om de kansen voor jongeren te verbeteren en heeft verschillende doelen. Het eerste doel is gericht op het creëren van meer gelijke kansen voor de jeugd, wat betreft scholing en het vinden van werk. De tweede doelstelling is om jongeren als actieve burgers bij de samenleving te betrekken, sociale insluiting en solidariteit met betrekking tot de jeugd te creëren (Council of European Union, 2009). In één van de acht pijlers binnen dit kader wordt jeugdparticipatie specifiek genoemd. Ook zijn er binnen deze Europese samenwerking enkele leidende principes geformuleerd waaronder participatie: *“provide for participation of young people in policy making”* (European Commission, 2012).

De samenwerking van de verschillende lidstaten van de Europese Unie binnen dit kader vindt plaats door middel van een open methode van coördinatie (OMC). Deze methode wordt ingezet in de Europese Unie als bijzonder besluitvormingsmethode. Dit wordt toegepast wanneer lidstaten over onderwerpen volledig zelf kunnen beslissen, maar wel hun beleid op elkaar willen afstemmen. De besluiten die worden genomen door middel van de open methode van coördinatie zijn geen bindende besluiten (European Commission, 2012).

De Raad van Europa (Council of Europe) stelt in haar beleid dat er meer de nadruk gelegd moet worden op het betrekken van de jeugd bij het maken van overheidsbeleid. In de ‘Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life’ van de Council of Europe is jeugdparticipatie als volgt omschreven:

“The active participation of young people in decisions and actions at local and regional level is essential if we are to build more democratic, inclusive and prosperous societies. Participation in the democratic life of any community is about more than voting or standing for election, although these are important elements. Participation and active citizenship is about having the right, the means, the space and the opportunity and where necessary the support to participate in and influence decisions and engage in actions and activities so as to contribute to building a better society” (Council of Europe, 2008: 12).

Bovenstaande definitie van de Council of Europe benadrukt met name de politieke participatie van jongeren in de zin van politieke betrokkenheid. In de definitie komt naar voren dat actief participeren en betrokken zijn bij het proces van besluitvorming van jongeren belangrijk is voor de toekomstige samenleving. Het gaat hierbij niet alleen om stemmen, maar ook om jongeren bij de samenleving te betrekken (Council of Europe, 2008).

2.2 Jeugdparticipatie in Nederlands beleid

In Nederland is er in het beleid veel aandacht voor jeugdparticipatie. In het kader van het “positief jeugdbeleid” is gesteld dat ieder kind het recht heeft om gezond op te groeien en mee te doen in de samenleving. Sinds de decentralisatie van de jeugdzorg ligt de verantwoordelijkheid voor het betrekken van jeugdigen bij de samenleving bij de gemeente. Gemeenten moeten volgens het beleidsprogramma ‘Alle kansen voor kinderen’ vanaf 2011 een vorm van inspraak hebben voor jongeren. Jongeren moeten kunnen meedoen in de gemeenten en mee kunnen beslissen over lokale thema’s die hen aangaan. Op welke wijze en in welke mate dat gebeurt, wordt bepaald door de gemeente in samenwerking met jeugdigen (Rijksoverheid, 2012).

De nadruk op participatie en actief burgerschap wordt in Nederland ook omschreven in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) die sinds 1 januari 2007 van kracht is geworden. De Wmo moet de zelfredzaamheid en participatie van alle burgers bevorderen en dus ook jongeren en kinderen hiervoor kansen bieden (NJI, 2012). In deze wet wordt benadrukt dat jong en oud, ongeacht maatschappelijke positie moeten ‘meedoen’ in de samenleving. Vier van de negen prestatievelden zoals gesteld in de Wmo bieden aanknopingspunten voor de gemeente om participatie van kinderen en jongeren te bevorderen:

- Prestatieveld 1: heeft als doel om de sociale cohesie te bevorderen
- Prestatieveld 2: heeft een onderdeel ‘preventief’ jeugdbeleid
- Prestatieveld 4: heeft een onderdeel ‘ondersteuning vrijwillige inzet’
- Prestatieveld 5: is gericht op het bevorderen van deelname

Steeds meer gemeenten zijn bezig om “positief jeugdbeleid” te ontwikkelen (NJI, 2012). Daarin staat het optimaliseren van de gewone positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren centraal zoals

succes op school, talentontwikkeling en actieve participatie. Hoewel participatie veel genoemd wordt in internationaal, landelijk en lokaal beleid wordt er niet altijd een duidelijke omschrijving gegeven wat er precies wordt verstaan onder ‘jeugdparticipatie’.

2.3 Het begrip jeugdparticipatie

Het begrip participatie of jeugdparticipatie wordt in beleidsstukken en artikelen veelvuldig gebruikt. Participatie heeft een algemene betekenis. Die betekenis volgt direct uit de letterlijke vertaling van ‘deelnemen’ (Latijn: pars = deel, cipere = nemen) (Vreugdenhill-Jager, 2011). Het woord participatie kan in verschillende contexten echter specifieke betekenissen krijgen. Deze specifieke betekenis kan niet afgeleid worden van het woord zelf, maar nadere bepalingen bij het woord maken de betekenis duidelijk (Vreugdenhill- Jager, 2011). Een nauwkeurige specificatie van de bedoelde participatie vraagt om minimaal een nadere bepaling van de actor (wie participeert) en van de institutionele context (waarin wordt geparticipeerd). Het waarin is bepalend, omdat het aangeeft in welke institutionele context de participant op treedt (Vreugdenhil- Jager, 2011).

Wanneer er een definitie gegeven wordt van ‘jeugdparticipatie’ dan wordt deze definitie meestal uiteengezet in een passieve en actieve vorm van participatie (Barber, 2009). De Winter (1995) verstaat onder een passieve vorm van participatie bijvoorbeeld de deelname aan gezinsactiviteiten, sport en jeugdclubs, onderwijs of arbeid. Het gaat hierbij om activiteiten die voor jeugdigen worden georganiseerd. Bij actieve participatie gaat het volgens de Winter (1995) om medeverantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid, waarbij mensen op hun competentie worden aangesproken.

Veelal wordt participatie onderscheiden in een politieke en maatschappelijke vorm. Castemiller (1989, in de Winter, 1995: 43) definieert politieke participatie als het gedrag van burgers dat zich richt op de directe of indirecte beïnvloeding van het proces van politieke besluitvorming. In de politicologie wordt onder politieke participatie verstaan: “*de deelname aan voorbereiding, totstandkoming of uitvoering van het overheidsbeleid*” (Elsinga, 1985 in Leyenaar, 2007: 9). Maatschappelijke participatie betreft niet zozeer de formele politieke processen, maar eerder de beïnvloeding van beleid dat het dagelijks leven raakt, bijvoorbeeld op het niveau van de buurt of van instellingen waar men direct mee te maken heeft, zoals onderwijs of de werksituatie (Van der Kooy, 1989 in de Winter, 1995). Hart (1992) verrichtte voor Unicef een internationale studie over jeugdparticipatie.

Hij beschouwde jeugdparticipatie als volgt: ‘*Jeugdparticipatie is een fundamenteel burgerschapsrecht, dat het proces behelst waarbij men deel heeft aan besluitvorming over zaken die de eigen leefsituatie en die van de gemeenschap betreffen. Het is het middel waarmee een democratie wordt gevormd en een criterium waartegen het functioneren van zo’n democratie moet worden afgewogen*’ (Hart, 1992 in de Winter, 1995: 44).

Participatie wordt ook wel een multi- dimensionaal concept genoemd (Barber, 2009). Een nadere bepaling van de actor (wie er precies participeert en de context waarin wordt geparticipeerd zijn nodig om meer inhoud toe te kennen aan het begrip participatie. Om zicht te krijgen op de politieke participatie van de jeugd is het belangrijk om stil te staan bij de mate van participatie, het proces van besluitvorming, wie er bij de besluitvorming betrokken zijn en hoe de participatie van de jeugd in de praktijk gestalte krijgt (Sinclair, 2004).

2.4 Achtergronden van jeugdparticipatie

Er zijn verschillende maatschappelijke ontwikkelingen die geleid hebben tot een toenemende belangstelling voor jeugdparticipatie. Het gaat hierbij o.a. om het Internationale Verdrag Inzake de Rechten van het kind, de veranderende beeldvorming ten aanzien van het kind en de veranderende verzorgingsstaat.

Het Internationale Verdrag Inzake de Rechten van het Kind

Een invloedrijke ontwikkeling die geleid heeft tot een toenemende belangstelling voor jeugdparticipatie in het beleid is het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dit Verdrag is in 1989 opgesteld en door 193 landen ondertekend. Nederland heeft het verdrag in 1995 ondertekend en is verplicht zich te houden aan wat er in het verdrag is opgesteld (Rijksoverheid, 2012). In het verdrag staat o.a. beschreven dat kinderen het recht hebben om hun mening te geven en inspraak te hebben bij zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt er voor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd (Verenigde Naties, 1989). In artikel 12 van het kinderrechtenverdrag is het als volgt geformuleerd:

“1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.” (Verenigde Naties, 1989: 23)

Veranderende beeldvorming van de jeugd

Een andere belangrijke ontwikkeling is de veranderende beeldvorming t.a.v. kinderen. Kinderen worden steeds meer gezien als actor, die invloed kunnen hebben op hun leefomgeving dat wil zeggen als competente medeburgers (Sinclair, 2004). In nauw verband hiermee staat een veranderd inzicht

m.b.t. de bevoegdheid van kinderen om inspraak te hebben en betrokken te worden bij de besluitvorming over zaken die hun eigen leven betreffen. Ook wanneer het gaat om hele jonge kinderen (Sinclair, 2004). Uit onderzoek van James & Prout (1990, in van den Berghuis, 1997) is er sprake van een paradigmaverschuiving van het kindbeeld. Het vroegere paradigma 'childhood as socialization' is vervangen door 'childhood as a social construct'. Vanuit het 'childhood as a social construct' paradigma wordt gesteld dat kinderen net zo min als volwassenen hun 'context' passief ondergaan (Van den Berghuis, 1997). Het feit dat kinderen een andere betekenis aan de context toekennen of hieraan een andere bijdrage leveren dan volwassenen wil niet zeggen dat zij als minderwaardig of als 'onaf' moeten worden beschouwd (Van den Berghuis, 1997). Volgens Donaldsen (1978, in van den Berghuis, 1997) werd onderzoek in het verleden nog te vaak vanuit een adultcentrisch standpunt verricht en dit leidde tot de onderschatting van de werkelijke capaciteiten van kinderen. Kinderen en jongeren worden niet langer gezien als 'citizens in the making', maar gezien als volwaardige en competente burgers die recht hebben op het geven van hun mening en op inspraak (De Winter, 1995). Participatie is een middel om de macht van jeugdigen te vergroten, hen serieus te nemen en hun kwaliteiten te respecteren. Alhoewel er een groeiende interesse is in jeugd en participatie, is het heersende beeld over jongeren in de media nog steeds dat van 'probleemjeugd' en criminaliteit. Ook in de wetenschappelijke literatuur is er relatief veel geschreven over jeugd in relatie tot problematiek en minder over de kracht van de jeugd en hun rol als participant in de samenleving (Checkoway et al., 2005).

De veranderende verzorgingsstaat

Veranderingen in de samenleving hebben geleid tot een veranderende verzorgingsstaat. Was de verzorgingsstaat van origine voornamelijk gericht op het beschermen van burgers, wordt tegenwoordig meer de nadruk gelegd op de eigen verantwoordelijkheid en de mondigheid van burgers (Engelen, Hemerijck & Trommel, 2007). Deze transformatie van de verzorgingsstaat wordt ook wel de transitie van een beschermende verzorgingsstaat naar een investeringsstaat of participatiestaat genoemd (Engelen et al., 2007).

Binnen de verzorgingsstaat zijn twee soorten kenmerken te onderscheiden namelijk structurele en morele kenmerken. Deze kenmerken betreffen waarden die centraal staan in de verzorgingsstaat. In Nederland zijn de belangrijkste waarden terug te koppelen aan de belangrijkste politieke stromingen van de twintigste eeuw. Het gaat om de waarde van solidariteit, die voornamelijk afkomstig is van de confessionele stroming, de waarde van individuele vrijheid die voornamelijk wordt benadrukt door de liberale partijen en de waarde van gelijkheid die zich manifesteert in het gedachtegoed van sociaal-democraten (Macionis, Peper & van der Leun, 2010).

De verzorgingsstaat is er van origine op gericht om burgers te beschermen. Na de tweede wereldoorlog werd de verzorgingsstaat in rap tempo uitgebouwd. Er kwam onder meer de

pensioenregeling (AOW), arbeidsongeschiktheidsregelingen (WAO) en de algemene bijstandswet (AWB). Vanaf de jaren '70 werd mede door de oliecrisis en de toegenomen werkloosheid duidelijk dat de verzorgingsstaat onbetaalbaar werd. De jaren '80 stonden dan ook in het teken van bezuinigingen.

Ook maatschappelijke veranderingen leiden tot herbezinning van de verzorgingsstaat. In Europa werden er minder kinderen geboren (de ontgroening) en werden mensen tegelijkertijd ouder (vergrijzing). Het proces van individualisering droeg er toe bij dat de collectieve arrangementen minder goed aansloten bij de wensen van de individuele burger (WRR, 2006). Ook de eenwording van de Europese Unie en het immigratieproces heeft er toe bij gedragen dat de verzorgingsstaat sterk aan verandering onderhevig werd (Macionis et al., 2010: 178).

Sinds de jaren '90 werd de overgang van de sociale beschermingsstaat naar een sociale activeringsstaat zichtbaar. Waar voorheen de nadruk vooral lag op het beschermen van burgers door middel van inkomenscompensatie, wordt de nadruk nu meer gelegd op de eigen verantwoordelijkheid van burgers (Engelen et al., 2007). De transformatie van de verzorgingsstaat naar actieve participatiestaat werd zichtbaar. De voornaamste verschillen in kenmerken tussen de 'typen' verzorgingsstaat is dat er bij de verzorgingsstaat de nadruk werd gelegd op herverdelen, baan zekerheid, centrale sturing van de overheid en collectieve zekerheid. Kenmerken van de participatiestaat zijn investeren, werkzekerheid, decentrale sturing en individuele verantwoordelijkheid van burgers (de Gier, 2007 in Macionis et al., 2010:16). De Wet maatschappelijke ontwikkeling is een voorbeeld waarbij de participatiestaat zichtbaar wordt.

2.5 Doelen van jeugdparticipatie

Door bovenstaande ontwikkelingen is de aandacht voor jeugdparticipatie toegenomen. Jeugdparticipatie heeft een aantal doelen, zoals het bevorderen van actief burgerschap, bevorderen van de democratie, het versterken van empowerment van jongeren en draagvlak creëren voor het jeugdbeleid.

Bevorderen van actief burgerschap van jongeren

Participatie wordt gezien als het sleutelement voor burgerschap (Bessant, 2004). Wanneer jongeren participeren, worden zij betrokken bij de samenleving, wat een voorwaarde is voor actief burgerschap.

Het concept burgerschap wordt op verschillende manieren geoperationaliseerd. In het algemeen heeft het begrip betrekking op de rechten, privileges en verantwoordelijkheden van burgers in de gemeenschap (Mycock & Tonge, 2011). Aan het concept burgerschap liggen de klassieke opvattingen ten grondslag van Marshall (1950) die uitgaat van civiele, politieke en sociale rechten, gebaseerd op de principes van vrijheid, gelijkheid en rechtvaardigheid (Barber, 2009). Volgens Painter & Philo (1995) zijn binnen het concept burgerschap verschillende morele kwesties verweven, zoals wie geaccepteerd is als waardige en waardevolle burger in de dagelijkse gemeenschap van leven en werken.

De rechten en verantwoordelijkheden behorende bij burgerschap, werden lange tijd alleen gezien in relatie tot volwassenheid. Rawls (1993, in Wall & Dar, 2011) definieerde gelijkwaardige burgers als *'adult persons in the society'*. In zijn visie waren alleen volwassenen voldoende onpartijdig, autonoom en in staat om het principe van politiek en stemrecht te begrijpen. Ook in het transitie-model van Jones (1996) komt de relatie tussen volwassenen en burgerschap naar voren. In dit model wordt gesteld dat de transitie naar volwassenheid verloopt in fasen. Er is eerst sprake van volledige afhankelijkheid van ouders, naar een semi-afhankelijkheid in de verdere jeugdfase naar onafhankelijkheid in de volwassen fase. Jones (1996) stelt dat volwassenheid overeen komt met burgerschap en onafhankelijkheid en de jeugdfase wordt gekenmerkt door afhankelijkheid en een vorm van 'non-burgerschap'.

Vanuit de jeugdstudies zijn er verschillende opvattingen die bovenstaand gedachtegoed met betrekking tot jeugd en burgerschap trachten te weerleggen. De eerste opvatting is dat er naar burgerschap van kinderen en volwassenen niet alleen gekeken moet worden vanuit het perspectief van het individu, maar dat er sprake is van een dialoog en onderlinge afhankelijkheid. Volgens Jans (2004) is 'jeugd-burgerschap' gebaseerd op een continu leerproces waarbij jongeren en volwassenen van elkaar afhankelijk zijn. In deze opvatting van burgerschap staat niet het individu, maar de intersubjectieve dialoog of discours centraal. Aan dit discours ligt de basisopvatting van Habermas (1990) ten grondslag, die stelt dat politieke representatie op basis van communicatie met alle belanghebbenden dient te verlopen (Wall & Dar, 2011).

Hoewel er in de wetenschappelijke literatuur verschillende opvattingen zijn ten aanzien van jeugd en burgerschap, is er in het Europees beleid een wijdverbreide opvatting dat het betrekken van jeugdigen bij de samenleving een belangrijk element is voor het leerproces om actieve en betrokken burgers te worden. Dit laatste wordt ook wel democratisch burgerschap genoemd. Hoewel educatie over burgerschap op scholen voor jongeren toeneemt, is er sprake van een paradox. Participatie van de jeugd neemt steeds meer af in het huidige democratische bestel (Print, 2007 & Forbrig, 2005). De maatschappelijk en politieke betrokkenheid van jongeren bij maatschappelijke en politieke kwesties zou, in vergelijking met eerdere generaties zijn afgenomen (Putnam, 2000). Dit laatste zou veroorzaakt worden door een gebrek aan sociaal kapitaal. Door de opkomst van de moderne media en de individualisering, die ook tot uiting komt in de vrijetijdsbesteding zijn jongeren minder betrokken bij de burgergemeenschap (Putnam, 2003, in Herbots & Elchardus, 2010). Deze ontwikkeling zou zich het sterkst aftekenen bij de jongere generaties. Jeugdparticipatie wordt dan ook gezien als middel om democratisch burgerschap van jongeren te bevorderen (Bessant, 2004).

Vergroten van de democratische legitimiteit

Politieke participatie dient een bijdrage te leveren aan het in stand houden van een duurzame en gezonde democratie. Met het bevorderen van participatie van jongeren in de democratie kan de groeiende kloof tussen jongeren en de politiek verkleind worden. Volgens Bonoli (2005) vormen

jongeren een risicogroep, omdat zij ondervertegenwoordigd zijn in democratische instituties. Jongeren stemmen doorgaans minder en hebben een geringe representatie in vakbonden en in politieke partijen. Hierdoor hebben jongeren gebrekkige ‘power resources’. Hun belangen en voorkeuren worden in de politiek onvoldoende vertegenwoordigd (Bonoli, 2005).

Er zijn in de literatuur verschillende verklaringen voor de toenemende kloof tussen jongeren en de politiek. Sommige studies tonen aan dat jongeren zich vervreemd voelen van het politieke systeem, omdat door het huidige stemrecht voornamelijk de belangen van ouderen worden gerepresenteerd in de politiek, waardoor het belang van jongeren ondergeschikt is. Er is een categorie jongeren die vanwege hun leeftijd nog niet mag stemmen. Hierdoor worden de voorkeuren en belangen van jongeren onvoldoende weergegeven in de politiek (Bonoli, 2005). Een andere verklaring voor de afnemende politieke betrokkenheid van jongeren is dat jongeren weinig politieke kennis en belangstelling hebben in vergelijking tot volwassenen (Aalberts, 2006). Jongeren krijgen meer interesse in de politiek en worden hier meer bij betrokken naarmate zij ouder worden (Mycock & Tonge, 2011). In deze optiek kan de mate van politieke betrokkenheid gezien worden als een levensloopeffect (Norris, 2003). Een geringe participatie van jongeren is niet nieuw, alhoewel de mate van betrokkenheid wel afgenomen is ten opzichte van voorgaande generaties (Mycock & Tonge, 2011). Door de individualisering is er sprake van een afnemend sociaal kapitaal van jongeren. Wanneer jeugdigen actief betrokken worden bij de samenleving door participatie kunnen democratische processen worden verbeterd (Sinclair, 2004). Het levert een bijdrage aan de representatieve democratie, omdat jeugdigen ook inspraak hebben. Wanneer jongeren participeren in het lokaal beleid kan dit bijdragen aan de vergroting van draagvlak voor het jeugdbeleid. Door jeugdparticipatie kunnen de belangen van jongeren behartigd worden en kan het een bijdrage leveren aan de totstandkoming van het jeugdbeleid. Zonder de steun en inspraak van jongeren is het maar de vraag of het jeugdbeleid ook aansluit bij de wensen en belangen van jongeren.

Versterken van de empowerment van jongeren

Jeugdparticipatie kan een bijdrage leveren aan de empowerment van jongeren. Door te participeren leren jongeren vaardigheden zoals debatteren, onderhandelen en het nemen van besluiten. Daarnaast draagt participatie bij aan de eigenwaarde van jongeren en vergroot het zelfvertrouwen van jongeren (Sinclair, 2004). Empowerment betekent letterlijk: “het leren opkomen voor jezelf”. Op individueel niveau gaat het om versterken van de eigen kracht. Op collectief niveau gaat het om de eigen stem te gebruiken in sociale interacties en op breder politiek maatschappelijk niveau gaat het om politieke inspraak en medezeggenschap (van Hoorik, 2011).

3. Theoretisch kader

In het theoretisch kader wordt er specifiek ingegaan op politieke jeugdparticipatie en het participatieniveau. Om zicht te krijgen op het niveau van participatie dient het proces van politieke participatie in kaart te worden gebracht. Hiervoor zijn de participatietypologieën bruikbaar. De participatieladder van Hart (1992) zal specifiek toegelicht worden, aangezien deze een leidraad vormt voor dit onderzoek. Het theoretisch kader wordt afgesloten met factoren, gebaseerd op nationaal en internationaal onderzoek, die het participatieniveau van jongerenraden kunnen beïnvloeden en een conceptueel model waarin de veronderstelde mechanismen en verbanden van politieke participatie van lokale jongerenraden in schema worden weergegeven.

3.1 Participatietypologieën

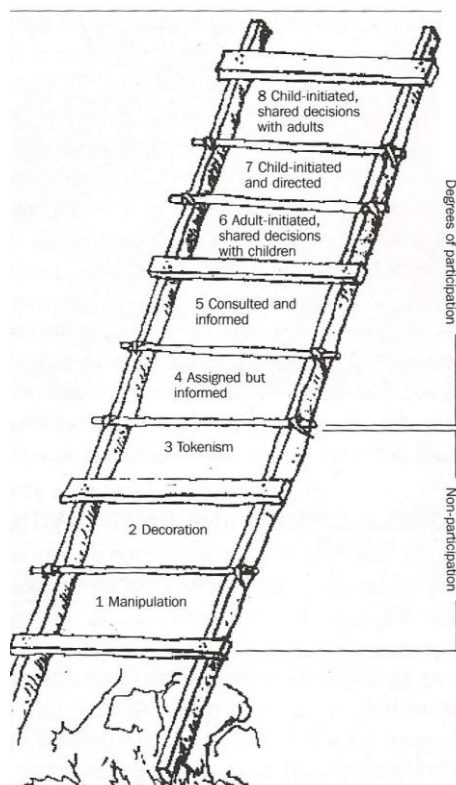
Jeugdparticipatie is een proces met verschillende dimensies (Kirby, Lanon, Cronin & Sinclair, 2003). Het niveau van jeugdparticipatie wordt beïnvloed door de wijze waarop participatie van de jeugd is gestart, de manier waarop jongeren betrokken worden bij de activiteiten gedurende het participatieproces en de wijze van besluitvorming (Barber, 2009). Het is niet zeker of jongeren die participeren ook daadwerkelijk ‘inspraak’ en ‘invloed’ hebben op de besluitvorming met betrekking tot het beleid. De vraag is ook in hoeverre volwassenen hun besluitvorming baseren op basis van wat kinderen en jongeren hen hebben geadviseerd (Horgan, 2000). Om de mate van invloed van (jeugd)participatie in kaart te kunnen brengen, wordt er vaak gebruik gemaakt van participatieladders (Edelenbos & Monnikhof, 2001).

De mate van invloed van burgers op de besluitvorming is sinds de jaren '60 in verschillende typologieën weergegeven. De eerste participatieladder is ontwikkeld door Arnstein (1969) welke verschillende niveaus van burgerparticipatie weergeeft. De ladder van Arnstein (1969) is niet specifiek ontwikkeld voor jeugdparticipatie. Deze ladder verloopt in gradaties en heeft een lineair karakter. Dit wil zeggen onder aan de ladder is er sprake van manipulatie (wat Arnstein beschouwt als non-participatie) tot en met citizen control, de hoogste trede op de ladder. Bij deze hoogste vorm van participatie hebben burgers invloed. In navolging van het model van Arnstein heeft Hart (1992) het model verfijnd en het specifiek toegespitst op jeugdparticipatie. In het participatiemodel van Hart (1992) is de hiërarchie en de wijze waarop jeugd en volwassenen kunnen samenwerken, weergegeven. Even als de ladder van Arnstein verloopt de ladder van Hart (1992) lineair met de assumptie dat de bovenste trede (youth- initiated, shared decisions with adults) de meeste wenselijke is. Treseder (1997) heeft op basis van de participatieladder van Hart meer de context waarin jeugdparticipatie plaatsvindt, erbij betrokken. In tegenstelling tot de participatieladder van Hart (1992) die een lineair model van participatie weergeeft (onderaan de ladder non- participatie, bovenaan de ladder participatie), zijn in

het model van Treseder (1997) de verschillende niveaus van participatie aan elkaar gelijk. Volgens Treseder hangt het af van de context waarin participatie plaatsvindt en is het ene niveau niet beter dan het andere (Wong et al., 2010). Shier (2001) heeft een model ontwikkeld specifiek voor professionals en onderzoekers. Het model van Shier (2001) heeft drie niveaus: 1. openings 2. opportuniteiten en 3. obligations. Op elk niveau worden in het model van Shier vragen gesteld om het niveau van participatie waar jeugdigen en volwassenen bij betrokken zijn, te kunnen bepalen. Deze ladder kan ingezet worden als hulpmiddel voor professionals om te kijken hoe en op welke wijze jongeren bij het proces worden betrokken (Shier, 2001).

3.2 Hart's (1992) "ladder of young people's participation"

In dit onderzoek is er gekozen voor de participatieladder van Hart (1992), omdat in dit onderzoek de mate van invloed en het niveau van participatie van jongeren centraal staan. De participatieladder van Hart (1992) sluit hier goed bij aan. Het model van Hart is gericht op de participatie van de jeugd en verloopt lineair in gradaties. Volgens Hart is er op de onderste drie treden van de ladder te weten: manipulatie, decoratie en tokenisme geen vorm van participatie. Vanaf niveau vier is er sprake van een zekere mate van participatie. In figuur 1. (Hart, 1992) is de participatieladder weergegeven. Daaronder is per trede uiteengezet waar het participatieniveau voor staat. Bij de verschillende treden kan kinderen even goed worden vervangen door jongeren.

Figuur 1. The ladder of young people's participation

Overgenomen van *Children's participation: from tokenism to citizenship* (p.8), door R. Hart, 1992,

London: United Nations International Children's Emergency Fund

1. Manipulatie

Manipulatie is het laagste niveau van de ladder. Volwassenen maken bewust gebruik van stemmen van kinderen om hun eigen communicatieve boodschappen uit te dragen. Er is geen sprake van participatie.

2. Decoratie

Kinderen worden ingezet als 'decor'. Zij promoten een standpunt, maar weten nauwelijks waar het over gaat. Ook hebben zij verder geen betrokkenheid in organisaties. Ook hierbij geldt dat er geen sprake is van participatie.

3. Tokenisme

Kinderen hebben wel een stem en krijgen de gelegenheid om mee te praten, maar deze stem wordt door volwassenen niet gehoord. Het lijkt alsof kinderen participeren, maar dit is meer schijn dan dat zij daadwerkelijk erbij worden betrokken. Wederom is er geen sprake van participatie.

4. In opdracht, maar geïnformeerd (sociale mobilisatie)

De vierde trede van de ladder is de meest voorkomende vorm van participatie (Hart, 1997). Er is nauwelijks sprake van 'democratie'. Kinderen voeren geen activiteiten uit, maar worden wel zodanig geïnformeerd dat zij zich betrokken voelen. Er is hier sprake van minimale democratie van kinderen.

5. Geconsulteerd en geïnformeerd

Er wordt specifiek naar de mening van kinderen gevraagd. Kinderen worden betrokken bij het proces, geven hun mening en deze wordt door volwassenen serieus genomen. Volwassenen voeren de opdrachten uit.

6. Initiatief bij volwassenen, kinderen beslissen mee

Het initiatief ligt bij volwassenen, maar volwassenen en kinderen komen tot gedeelde beslissingen. Kinderen worden aangemoedigd om te participeren bij de voorbereiding en besluitvorming.

7. Initiatief en leiding bij kinderen

Kinderen nemen het initiatief en nemen beslissingen. Volwassenen erkennen de initiatieven van kinderen en controleren de kinderen niet.

8. Initiatief bij kinderen, kinderen en volwassenen beslissen samen

Op de hoogste trede van de participatieladder nemen kinderen initiatieven, bereiden beslissingen voor en nemen kinderen zelf de beslissingen in overleg met volwassenen. Hart (1997) noemt als aanvulling op zijn eerste ladder uit 1992 dat het juist belangrijk is om kinderen niet als volledig onafhankelijk te zien, maar dat de ideale vorm van participatie gestalte krijgt in dialoog met volwassenen. Kinderen nemen zelf wel het initiatief, maar nemen beslissingen in overleg met volwassenen (Hart, 1997).

In de ladder van Hart (1992) staat de dialoog tussen jeugdigen en volwassenen centraal. Dit is dan ook het hoogste niveau van participatie. Eveneens staat bij de participatieladder van Hart (1992) het proces

van participatie van jongeren centraal en kan door middel van de participatieladder inzicht verkregen worden in de mate van inbreng en inspraak die jongeren in bijvoorbeeld gemeentelijke jongerenraden kunnen hebben.

3.3 Effectiviteit politieke participatie jongerenraden

De dimensies van de participatieladder van Hart (1992) maken inzichtelijk op welk niveau jeugdparticipatie kan plaatsvinden en kunnen inzicht geven in het proces van politieke participatie. In Nederland is er nauwelijks onderzoek bekend over de politieke participatie van lokale jongerenraden. Eveneens is onbekend door welke factoren dit participatieniveau kan worden verklaard. Hiervoor is internationale wetenschappelijke literatuur geraadpleegd.

Uit onderzoek van Matthews (2001) blijkt dat jongerenraden verschillen in vorm en karakter. Ook van Hees (2002) benadrukt in de 'Modelverordening jeugdparticipatie' de onderlinge verschillen tussen jongerenraden. Van Hees (2002) stelt dat sommige jongerenraden een aanzienlijk budget te besteden hebben, andere jongerenraden maandelijks overleg hebben met raadsleden in hun gemeente en sommige jongerenraden alleen voor de show bestaan. Deze verschillen tussen lokale jongerenraden zijn volgens Matthews (2001) te verklaren vanuit demografische, institutionele, politieke en individuele factoren. Deze verschillende factoren worden hieronder uiteengezet.

Gemeente factoren

Het niveau van politieke participatie van jongerenraden wordt mede bepaald door de inrichting van de lokale politieke structuur en de politieke samenstelling in gemeenten. De gemeentepolitiek moet jongeren in staat stellen om hun mening te geven en gehoord te worden (Wyness, 2009). Door de decentralisatie kunnen gemeenten in Nederland zelf de wijze bepalen waarop zij vorm geven aan jongerenparticipatie in het interactief (jeugd)beleid. Bij interactief beleid worden burgers betrokken bij de vorming en het tot stand komen van het beleid. Interactieve beleidsvorming introduceert een vorm van directe, deliberatieve democratie binnen de representatieve democratie (Edelenbos & Monnikhof, 2001). Binnen gemeenten is er sprake van een representatieve democratie. Eens in de vier jaar worden vertegenwoordigers van lokale politieke partijen gekozen via verkiezingen door middel van stemmen van burgers van 18 jaar en ouder. Op basis van de verkiezingsuitslag wordt de gemeenteraad samengesteld. De politieke oriëntatie van gemeenten is verschillend, omdat per gemeente de keuze op politieke partijen kan verschillen.

De politieke partijen in Nederland hebben uiteenlopende visies ook wanneer het gaat om interactieve beleidsvorming, waarbij het direct betrekken van burgers bij het beleid centraal staat. Binnen de democratie kunnen vier belangrijke democratische modellen onderscheiden worden, te weten: representatieve democratie, associatieve democratie, deliberatieve democratie en participatieve

democratie (Michels, 2008). Binnen deze modellen is er verschil in participatie van belanghebbenden bij de besluitvorming.

Bij de representatieve democratie vindt besluitvorming plaats via gekozen vertegenwoordigers. Hierbij kiest de bevolking een aantal vertegenwoordigers die verantwoordelijk zijn voor het beleid. Bij deze vorm van democratie vinden alle Nederlandse politieke partijen aansluiting. Ten aanzien van de andere drie vormen van democratie (associatieve, deliberatieve en participatieve democratie) zijn er verschillen in opvattingen tussen de politieke partijen. Zo legt het CDA de nadruk op de representatie van burgers / belanghebbenden via vakbonden of belangenverenigingen, waar het associatieve model van democratie voor staat. De progressieve partij GroenLinks is voorstander van de deliberatieve vorm van democratie, waarbij burgerpanels centraal staan. Bij deze vorm staat het proces boven de besluitvorming en staat overleg en uitwisseling van argumenten centraal. De sociaal- democratische partijen, zoals de PvdA kunnen zich vinden in de participatieve vorm van democratie. De voorkeur voor deze vorm van democratie is ook te vinden bij de neo- liberale partij D'66 en de Christen Unie, die zowel sociaal- democratische als confessionele ideeën vertegenwoordigt. Bij de participatieve vorm van democratie staat directe invloed op de besluitvorming centraal, bijvoorbeeld door een referendum (Michels, 2008). Beslissingen worden niet slechts overgelaten aan gekozen vertegenwoordigers, maar het is een vorm van democratie waarin burgers een beleidsbepalende invloed kunnen hebben. Wanneer bovenstaande uiteengezet wordt in traditionele politieke stromingen is er bij liberalen (VVD) een voorkeur voor de representatieve democratie. Confessionele partijen (CDA) hebben veelal een voorkeur voor de associatieve vorm van democratie en bij de sociaal- democratische (PvdA) partijen is er een voorkeur voor de directe democratie.

Een andere lokale factor die de bestuurscultuur van een gemeente mede bepaalt is de stedelijkheid en de omvang van de gemeente (demografische factor). In kleinere gemeenten hebben contacten sneller een persoonlijk karakter, wat het enerzijds gemakkelijker maakt om maatwerk te leveren, maar wat anderzijds een zakelijke afweging van belangen in de weg kan staan. In grotere gemeenten verlopen de contacten veelal zakelijker. Grootchaligheid brengt automatisch meer formele, afstandelijke en bureaucratische verhoudingen met zich mee (Boogerts, 2011). Er zijn ook verschillen in democratie en tradities tussen grote en kleine gemeenten. In dorpen heerst er een minder levendige democratie dan in steden, maar onderhoudt het gemeentebestuur weer intensievere relaties met de plaatselijke omgeving. Inwoners, bedrijven, instellingen, verenigingen en organisaties kunnen in kleine gemeenten gemakkelijker hun wensen en opvattingen kenbaar maken (Boogerts, 2011).

Naast politieke en demografische invloeden binnen een gemeente hebben ook institutionele factoren, zoals de werkwijze binnen gemeenten, invloed op de effectiviteit van jongerenraden (Matthews, 2001). Volgens Matthews (2001) kan de bureaucratische werkwijze van een gemeente een belemmering vormen voor het functioneren van jongerenraden. De lokale besluitvorming is complex van aard, waardoor de formele besluitvorming traag kan verlopen. Er is sprake van bureaucratie tussen

gemeentebesturen en commissies. Bovendien zijn de rapportages en regelingen binnen de lokale besluitvorming ingewikkeld en tijdrovend door het vele papierwerk en het jargon (Matthews, 2001). Dit alles kan een belemmering vormen voor jongerenraden. Het gebrek aan directheid en de omslachtige aard van het bestuurlijk apparaat biedt weinig stimulans voor jongeren om mee te doen (Matthews, 2001). Ook Fitzpatrick, Hastings, en Kintrea (1998) concluderen dat de bureaucratie en de onzichtbare netwerken er toe bijdragen dat jongeren buitenspel worden gezet. Volgens Freeman, Henderson en Kettle (1999) is er behoefte aan transparante procedures om de betrokkenheid van jongeren bij de besluitvorming te vergroten.

Attitude professionals & attitude en karakteristiek leden van jongerenraden

Volgens Fitzpatrick et al. (1998) kan de houding van volwassenen en de karakteristiek van jongeren de effectiviteit van politieke participatie van jongerenraden verklaren. Ook volgens de Winter (1995) is er enthousiasme nodig bij professionals om met jongeren in contact te treden. Een voorwaarde voor effectieve jeugdparticipatie is dat volwassenen luisteren naar de visie van jongeren en dat zij hen serieus nemen (Wyness, 2009). Het is echter maar de vraag in hoeverre professionals de mening van de jongerenraad serieus nemen. Volgens Matthews (2001) zouden beleidsmakers hiervoor een training moeten volgen hoe zij jongeren als gelijkwaardige actoren kunnen begrijpen in de lokale besluitvorming. Er bestaat het gevaar dat jongerenraden de besluitvorming van volwassenen bevestigen en dat de houding van de volwassenen ten opzichte van de jeugd hetzelfde blijft. Er worden dan geen nieuwe kansen gecreëerd om de jeugd bij de besluitvorming te betrekken (Matthews, 2001). Ook stelt Matthews (2001) dat het in de praktijk lastig is om manieren te vinden om volwassenen te laten samenwerken met jongeren. Volwassenen maken kanttekeningen bij de competenties van jongeren en hebben opvattingen die suggereren dat jongeren beschermd dienen te worden tegen de werkdruk. Ook blijken volwassenen het lastig te vinden om hun invloed te verminderen en dit te delen met jongeren (Matthews, 2001).

Ook de 'karakteristiek van jongeren binnen de jongerenraad' heeft invloed op het niveau van de participatie (Fitzpatrick et al., 1998). In de praktijk blijkt dat jongeren het lidmaatschap van een jongerenraad vaak moeilijk kunnen volhouden. Dit komt omdat jongeren het druk hebben en zij door tijdgebrek niet aan de hoge eisen kunnen voldoen (Aalberts, 2006). Ook volgens Matthews (2001) zijn leden van jongerenraden veelal actief op meerdere gebieden en kunnen zij zich maar beperkt inzetten voor de jongerenraad. Een andere kwestie is de representativiteit van de jongerenraad. Uit studies van Matthews & Limb (1998) blijkt dat in de United Kingdom voornamelijk jongeren boven de 16 jaar deelnemen aan de jongerenraad en dat er sprake is van een 'selecte' club jongeren die hier aan deelneemt. Omdat deze jongeren zichzelf selecteren, blijft deelname beperkt tot een groep die al eerder politiek actief was. Eveneens blijkt dat in jongerenraden vaak hechte vriendschappen ontstaan, waardoor ze een hoge drempel vormen voor andere jongeren (Matthews, 2001). Ook algemene

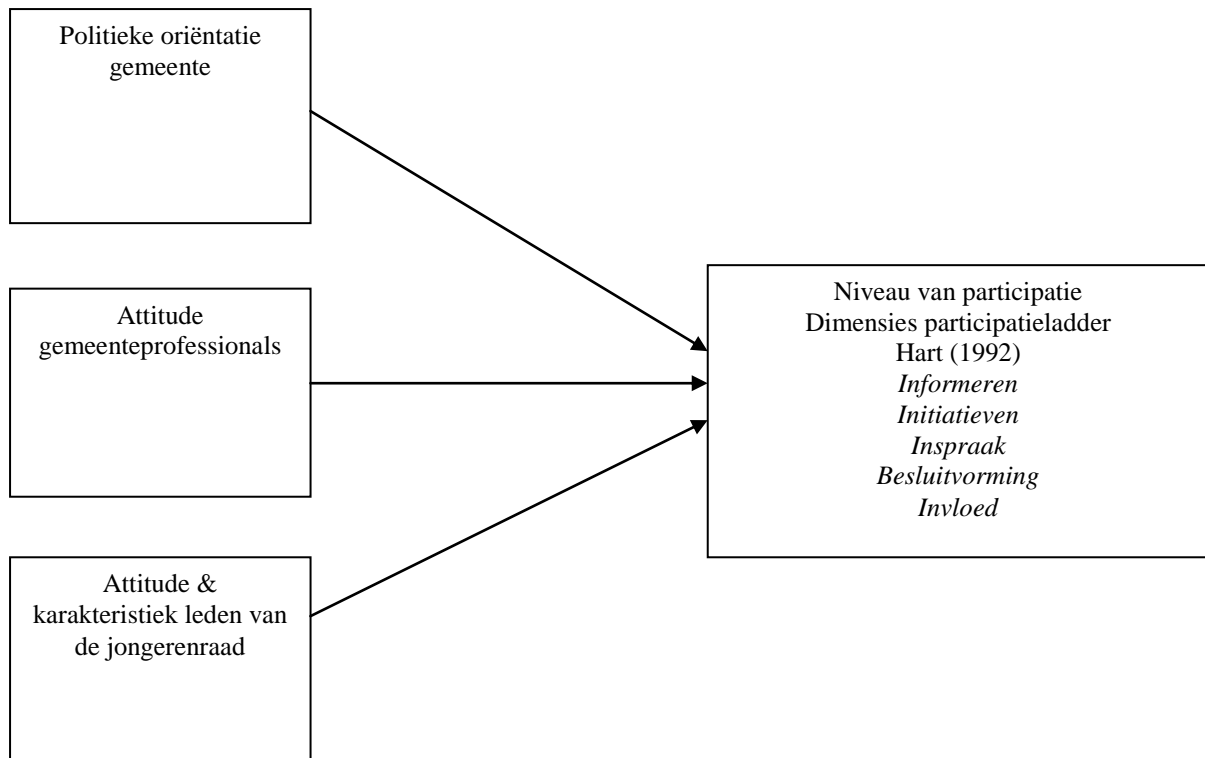
kenmerken van jongeren kunnen een belemmering vormen om deel te nemen aan jongerenraden. Sommige jongeren zullen uit desinteresse, gebrek aan vertrouwen en cynisme niet deelnemen aan een jongerenraad (Matthews, 2001; Fitzpatrick et al, 1998; Aalberts, 2006).

Hart (1992) benadrukt de dialoog tussen jongeren en volwassenen als indicator voor effectieve jeugdparticipatie. Er dient een goede constructieve relatie te zijn tussen de leden van de jongerenraad en de beleidsmakers in de gemeente (Matthews & Limb, 1998). Er kunnen problemen in samenwerking ontstaan door een gebrek aan het begrip voor elkaars ambities, cultuur, manier van werken en tijd. Dit kan een negatieve weerslag hebben op de minst krachtige spelers in de samenwerking (Matthews, 2001). Davies & Marken (2000, in Matthews, 2001) noemen wederzijds vertrouwen als basis voor een goede samenwerking tussen jongeren en volwassenen. Volgens Hart (1992, 1997) is de wijze waarop jongeren het initiatief nemen en samen met volwassenen tot een besluit komen, het hoogste niveau van participatie.

3.4 Schematische weergave van veronderstelde verbanden en mechanismen van politieke participatie lokale jongerenraden

In onderstaand schema zijn op basis van het theoretisch kader de veronderstelde verbanden en mechanismen van de politieke participatie van lokale jongerenraden weergegeven. De verwachting is dat er tussen de gemeentelijke jongerenraden verschillende participatieniveaus zijn. Dit wordt aan de hand van de participatieladder van Hart (1992) in kaart gebracht. Op basis van eerder onderzoek komt naar voren dat de attitude van professionals en karakteristiek jongeren van de jongerenraden en de politieke oriëntatie, demografische kenmerken, werkwijze en tradities van de gemeente van invloed kunnen zijn op het niveau van politieke participatie van jongerenraden. Voor de afbakening van dit onderzoek wordt onderzocht of de politieke oriëntatie van een gemeente van invloed is op het participatieniveau van de jongerenraad. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre de attitude van gemeenteprofessionals en houding en karakteristiek van leden van de jongerenraad van invloed zijn op het participatieniveau van de jongerenraad. De demografische kenmerken, werkwijze en tradities van gemeenten wordt in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten, omdat het hier geen casestudy betreft.

Schematische weergave veronderstelde verbanden en mechanismen van politieke participatie van jongerenraden

3.5 Vraagstelling

De hoofdvraag voor dit onderzoek is:

“Op welk niveau van de participatieladder van Hart (1992) vindt politieke jeugdparticipatie van gemeentelijke jongerenraden in Nederland plaats en door welke factoren kan het niveau van participatie worden verklaard?”

Deze hoofdvraag zal worden onderzocht aan de hand van enkele deelvragen.

De deelvragen 1 t/m 5 hebben betrekking op de ervaringen van bestuursleden van jongerenraden en professionals van gemeenten. Hierbij vormt de participatieladder van Hart (1992) het uitgangspunt om het niveau van participatie te kunnen onderzoeken. Uit de participatieladder van Hart (1992) zijn vijf overkoepelende dimensies gedestilleerd te weten: informeren, initiatieven, inspraak, besluitvorming en invloed.

- 1. Hoe is het gesteld met de informatie- uitwisseling tussen gemeenteprofessionals en de jongerenraden?*
- 2. In hoeverre kunnen de jongerenraden initiatieven nemen?*
- 3. In hoeverre hebben de jongerenraden inspraak in het gemeentelijk beleid?*
- 4. In hoeverre kunnen de jongerenraden besluiten nemen in het gemeentelijk beleid?*
- 5. In hoeverre hebben de jongerenraden invloed in het gemeentelijk beleid?*

Naast het beschrijvend gedeelte in het onderzoek waarbij het niveau van participatie centraal staat, wordt er ook getracht te zoeken naar verklaringen voor het niveau van participatie. Er wordt onderzocht in hoeverre de politieke oriëntatie van gemeenten een verklaring is voor het participatieniveau van jongerenraden. Eveneens wordt onderzocht in hoeverre de attitude van gemeenteprofessionals en de attitude en karakteristiek van leden van de jongerenraad een verklaring is voor het participatieniveau van jongerenraden. De deelvragen 6 t/m 8 hebben hierop betrekking.

- 6. In hoeverre is de politieke oriëntatie van de gemeenten een verklaring voor het participatieniveau?*
- 7. In hoeverre is de attitude van gemeenteprofessionals een verklaring voor het participatieniveau?*
- 8. In hoeverre zijn attitude en karakteristiek van leden van de jongerenraden een verklaring voor het participatieniveau?*

4. Onderzoeksopzet

4.1 Verwachting en concepten

De verwachting op basis van het theoretisch kader is dat er verschillen zijn in het participatieniveau van gemeentelijke jongerenraden. Sommige jongerenraden zullen een hoog niveau van participatie hebben en sommige jongerenraden zullen lager op de participatieladder staan of misschien wel voor de decoratie bestaan. De verwachting is dat de politieke oriëntatie van gemeenten een verklaring kan zijn voor het participatieniveau van de jongerenraad. Uit de literatuur is gebleken dat politieke stromingen verschillende opvattingen hebben over de rol van de burgers bij de vorming van het beleid. Naast de politieke oriëntatie is de verwachting dat ook de attitude van gemeenteprofessionals en karakteristiek en houding van leden van de jongerenraad van invloed zullen zijn op het participatieniveau van de jongerenraad. Uit literatuur van Hart (1997), Matthews (2001) en Fitzpatrick et al. (1998) is de dialoog tussen volwassenen en jongeren naar voren gekomen als indicator voor effectieve jeugdparticipatie.

Operationalisering concepten

'Participatieniveau' is in dit onderzoek geoperationaliseerd aan de hand van de participatieladder van Hart (1992) op basis van de dimensies informeren, initiatieven, inspraak, besluitvorming en invloed.

'Politieke oriëntatie' is geoperationaliseerd op basis van de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen van 2010. De politieke partij met de meeste zetels in de gemeenteraad is geselecteerd. Dit bepaalde de politieke kleur van de gemeente te weten: confessioneel, liberaal of sociaal- democratisch. In het geval er sprake was van lokaal- specifieke partijen is uitgegaan van de tweede grote partij.

'Attitude gemeenteprofessionals' is geoperationaliseerd aan de hand van vragen over het contact tussen de gemeente en de jongerenraad en in hoeverre gemeenteprofessionals de jongerenraden serieus nemen.

'Attitude en karakteristiek leden jongerenraad' Binnen dit onderzoek is de attitude en karakteristiek geoperationaliseerd aan de hand van vragen met betrekking tot het functioneren en kenmerken van de jongeren in de jongerenraad en in hoeverre dit zich verhoudt met het niveau van participatie.

4.2 Type onderzoek

Het onderzoek is kwalitatief van aard waarbij de interpretatieve variant van kwalitatief onderzoek centraal staat. Er is voor dit type onderzoek gekozen, omdat voor deze studie de ervaringen en perspectieven van bestuursleden van jongerenraden en gemeenteprofessionals centraal staan. Hierdoor is een 'open benadering' gewenst. Daarbij is het onderzoek zowel beschrijvend als verklarend van aard. Het onderzoek tracht inzichtelijk te maken op basis van de ladder van Hart (1992) op welk niveau gemeentelijke jongerenraden participeren. Tevens is gepoogd om naast de beschrijving van het participatieniveau aan de hand van de ervaringen, ook naar verklaringen te zoeken voor het

participatieniveau. Tot op heden is er weinig bekend over de werking van jongerenraden in de praktijk en welk niveau van participatie ervaren wordt vanuit het perspectief van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers jeugd die direct contact hebben met de jongerenraden. Het onderzoek heeft dan ook een verkennend karakter en dient een bijdrage te leveren aan de kennisontwikkeling ten aanzien van politieke participatie van jongerenraden. Kwalitatief onderzoek is een geschikte methode als een veld van onderzoek dient te worden geëxploreerd (Boeije, 2005).

4.3 Onderzoekspopulatie

Voor dit onderzoek is er gekozen voor lokale jongerenraden, omdat zij als brug fungeren tussen de jongeren in de samenleving en hun belangen en de beleidsmedewerkers die verantwoordelijk zijn voor het jeugdbeleid. Er is in dit onderzoek gekozen voor gemeentelijke jongerenraden die structureel als adviesorgaan voor de gemeente fungeren en niet voor andere vormen van jeugdparticipatie, zoals panels waarbij incidenteel over een onderwerp geadviseerd wordt. Het gaat in dit onderzoek expliciet over de inspraak en invloed die jongeren in een jongerenraad kunnen hebben op het gemeentelijk beleid. De populatie voor dit onderzoek bestaat uit negen gemeentelijke jongerenraden welke doelgericht geselecteerd zijn op basis van verschillende voorwaarden. Er heeft eerst een inventarisatie van alle gemeentelijke jongerenraden in Nederland plaatsgevonden. Op basis van deze gegevens is een verdere selectie gemaakt. Er is geselecteerd op basis van actieve gemeentelijke jongerenraden. Alleen jongerenraden die minstens 2 jaar actief waren, wat bleek uit een actuele website en na telefonische navraag, zijn geselecteerd om het participatieniveau in kaart te kunnen brengen. Vervolgens heeft er een selectie plaatsgevonden op basis van het aantal inwoners van een gemeente. Er is gekozen om alleen kleine tot middelgrote gemeenten met een aantal inwoners tussen de 20.000 en 100.000 te selecteren voor het onderzoek. Dit om de eventuele invloed van verschillen tussen grote en kleine gemeenten zo klein mogelijk te houden. In twee gemeenten lag het inwonertal net iets onder de 20.000 inwoners. Omdat verwacht wordt dat de politieke oriëntatie van invloed is op het participatieniveau van lokale jongerenraden zijn er drie confessionele, drie liberale en drie sociaal- democratische gemeenten met een jongerenraad geselecteerd voor het onderzoek. De politieke kleur is gebaseerd op de grootste partij van de gemeenteraad van de betreffende gemeente volgens de uitslagen van de laatste gemeenteraadsverkiezingen in 2010. De politieke kleur van een gemeente bleek soms lastig te bepalen vanwege lokale themagerichte partijen. Wanneer er sprake was van een themagerichte partij, is de tweede grootste partij als uitgangspunt genomen.

4.4 Het werven van de respondenten

Voor het werven van de respondenten, is er eerst een inventarisatie gemaakt van alle jongerenraden in Nederland. Dit laatste heeft op verschillende manieren plaatsgevonden. Eerst is er op basis van het internet gezocht naar actieve jongerenraden. Vervolgens is er navraag gedaan bij verschillende gemeenten of er een jongerenraad actief was. Daarnaast is er ook contact opgenomen met de Stichting Jongerenraden Nederland die ook een inventarisatie hadden gemaakt van jongerenraden in Nederland.

Wanneer de jongerenraad voldeed aan de criteria zoals die hierboven zijn beschreven, is er contact opgenomen met de voorzitter van de jongerenraden. Dit contact heeft via de e-mail of telefonisch plaatsgevonden en is er een afspraak gemaakt voor een interview. De contacten met de beleidsmedewerkers zijn gelegd via de gemeente. Met de geselecteerde gemeenten is telefonisch contact opgenomen en gevraagd welke ambtenaar betrokken is bij de jongerenraad. Via telefonisch contact met de beleidsmedewerker is nagevraagd of zij betrokken zijn bij de jongerenraad. Indien dit het geval bleek te zijn, is er een afspraak gemaakt voor een interview.

4.5 Dataverzamelmethode

Om antwoord te krijgen op de hoofd- en deelvragen is er gebruik gemaakt van semi- gestructureerde interviews. Aan de hand van topiclijsten zijn de ervaringen, visies en opvattingen van bestuursleden van de jongerenraden en van de beleidsmedewerkers jeugd van de geselecteerde gemeenten in kaart gebracht. De topiclijsten zijn opgesteld aan de hand van de geformuleerde deelvragen en met behulp van de participatieladder van Hart (1992). Naast het participatieniveau zijn er ook vragen gesteld met betrekking tot een verklaring voor het participatieniveau.

Per jongerenraad heeft er een interview plaatsgevonden met de voorzitter. Bij één jongerenraad was het niet mogelijk om de voorzitter te interviewen en is er gekozen voor de secretaris en in één jongerenraad waren zowel de voorzitter als de secretaris aanwezig bij het interview. Er wordt daarom in deze scriptie gesproken over bestuursleden en niet over voorzitters.

Uiteindelijk zijn in totaal 18 interviews afgenomen waarvan 8 bestuursleden van jongerenraden, 9 beleidsmedewerkers jeugd en één jongerenwerker. Per gemeente is er één bestuurslid geïnterviewd en één beleidsmedewerker jeugd. Alleen beleidsmedewerkers die direct contact onderhouden met de jongerenraden hebben deelgenomen aan dit onderzoek. In alle gemeenten bleek dit de beleidsmedewerker jeugd te zijn. In één gemeente heeft er geen interview plaatsgevonden met een bestuurslid van de jongerenraad. Dit interview stond al wel gepland, maar tijdens de uitvoering van het onderzoek, was een deel van deze jongerenraad opgestapt. Gezien deze situatie is er voor gekozen om de betrokken jongerenwerker, die de jongerenraad van directe begeleiding voorziet en veel contact met hen heeft, te interviewen.

Alle interviews met de bestuursleden van jongerenraden hebben face- to- face plaatsgevonden. Ook het merendeel van de interviews met de beleidsmedewerkers jeugd hebben face- to- face plaatsgevonden. Slechts 4 interviews met beleidsmedewerkers en het interview met de jongerenwerker heeft telefonisch plaatsgevonden omdat het echt niet mogelijk was dit face- to- face af te nemen, vanwege logistieke redenen en tijdgebrek bij de beleidsmedewerkers.

Om de betrouwbaarheid te verhogen zijn alle interviews opgenomen met een voice recorder na toestemming van de participanten. Ook is er voor gekozen om de naam van de participanten en de gemeente te anonimiseren om de betrouwbaarheid van de interviews te kunnen vergroten. Na afloop van het interview zijn de interviews direct verbatim uitgetypt. Hierdoor kon de aandacht specifiek

gericht zijn op het interview en hoefde er geen aantekeningen te worden gemaakt. Daarnaast verkleint het de kans op misinterpretaties, omdat de interviews ‘woordelijk’ zijn uitgewerkt.

4.6 Data analyse

De transcripties van de interviews zijn direct na het interview verbatim uitgewerkt om inzichtelijk te krijgen welke informatie uit de interviews naar voren is gekomen. Vervolgens is voor de analyse van de transcripten gebruik gemaakt van het data- verwerkingsprogramma Nvivo. De transcripten zijn open gecodeerd, maar de meeste codes zijn toegekend op basis van de dimensies van de participatieladder van Hart (1992) en de factoren uit het theoretisch kader zoals de politieke oriëntatie van de gemeente, attitude van de gemeenteprofessionals en de attitude en karakteristiek van leden van de jongerenraad. Na de eerste fase van het coderen, is er gestart met het maken van clusters van de codes. De hoofdcodes zijn voorzien van subcodes en er zijn codes samengevoegd. Ten slotte zijn er verbanden gelegd tussen de codes, wat ook wel selectief coderen wordt genoemd. De verschillende codes zijn weergegeven in een codeboom welke als bijlage is toegevoegd bij dit onderzoek.

4.7 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

Het onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat er nog weinig onderzoek verricht is naar de ervaringen van jongerenraden en gemeenteprofessionals ten aanzien van het niveau van politieke participatie van jongerenraden. Ook is er in de literatuur weinig bekend over de inspraak en invloed van jongerenraden in de lokale politiek. Er is veel literatuur beschikbaar over het fenomeen jeugdparticipatie waarin beschreven wordt waarvoor het belangrijk is en waartoe het dient. Er is echter nog weinig bekend over de werking van gemeentelijke jongerenraden in de praktijk. Onderzoeken die wel verricht zijn naar de politieke jeugdparticipatie zijn veelal bekeken vanuit een ‘adult- centric’ perspectief. De ervaringen van jongeren in de praktijk en het perspectief van de jongeren zelf is in veel onderzoeken over het hoofd gezien (Wong et al., 2010). Deze studie kan een bijdrage leveren aan de kennisontwikkeling ten aanzien van het fenomeen politieke jeugdparticipatie. De kennis over jeugdparticipatie in de vorm van gemeentelijke jongerenraden vanuit het perspectief van jongerenraden en professionals levert een aanvulling op de bestaande wetenschappelijke literatuur.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat politieke jeugdparticipatie een belangrijke bijdrage levert aan de democratie in de samenleving (Bessant, 2004). In Europa staat jeugdparticipatie hoog genoteerd op de politieke agenda. Jeugdparticipatie is een belangrijk deel van het discours van modern burgerschap. De visie achter jeugdparticipatie is dat het jeugdigen sterker maakt en hun ‘empowerment’ vergroot. Wanneer jongeren inspraak hebben en invloed kunnen uitoefenen op het besluitvormingsproces, levert dit een positieve bijdrage aan democratisch burgerschap, een voorwaarde voor de democratie. Jeugdparticipatie wordt gezien als het middel om het democratisch burgerschap in de samenleving te vergroten. Het idee hierachter is dat wanneer er een sterk burgerschap en betrokkenheid is bij de gemeenschap er minder sociale problemen zullen ontstaan (Bessant, 2003). Naast het belang voor de

democratie, worden de belangen van jongeren nog onvoldoende vertegenwoordigd in de politieke arena (Bonoli, 2005). Jongerenraden kunnen hierin een functie vervullen. Zij fungeren als intermediair tussen jongeren en de lokale politiek.

4.8 ASW- verantwoording

Het onderzoek is passend binnen de Algemene Sociale Wetenschappen, omdat het fenomeen jeugdparticipatie vanuit verschillende disciplines en invalshoeken wordt bestudeerd. De eerste discipline die aanbod komt is sociologie. In deze studie gaat het over jeugd en jeugdbeleid en de dialoog tussen jongeren en volwassenen. Dit krijgt vorm binnen de jongerenraad. De tweede discipline is afkomstig uit de politicologie. In dit onderzoek staan de inspraak en invloed van jongerenraden centraal, waarop theorieën over democratie en burgerschap betrekking hebben. Eveneens heeft dit onderzoek betrekking op de interactieve beleidsvorming, wat afkomstig is uit de bestuurskunde. Ten slotte zijn er raakvlakken met de pedagogiek en psychologie, aangezien het gaat over het ontwikkelen van democratisch burgerschap bij jongeren en de wijze waarop jongeren zich identificeren.

5. Resultaten en analyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven, welke worden beschreven aan de hand van deelvragen. Voor dit onderzoek zijn negen verschillende jongerenraden geselecteerd met overeenkomstige kenmerken. Er zijn alleen jongerenraden geselecteerd die minstens 2 jaar actief zijn en als een structureel adviesorgaan fungeren in de gemeente. Ook zijn er alleen kleine tot middelgrote gemeenten geselecteerd qua inwonertal. Om te onderzoeken in hoeverre de politieke oriëntatie van invloed kan zijn op het gestelde participatieniveau, zijn er doelgericht 3 sociaal- democratische, 3 liberale en 3 confessionele gemeenten geselecteerd.

Per gemeente heeft er een interview met een bestuurslid van de jongerenraad en een interview met een beleidsmedewerker plaatsgevonden. In één gemeente is er in plaats van een bestuurslid de projectmanager van de jongerenraad geïnterviewd die in nauw contact met hen staat. In onderstaand schema zijn de geselecteerde gemeenten met hun bijbehorende politieke kleur uiteengezet. Eveneens is aangegeven welke participanten hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Omwille van de betrouwbaarheid en de privacy is er voor gekozen om de namen van de gemeenten niet te noemen, maar aan te geven met een code en de bijbehorende politieke oriëntatie. Ook de namen van de participanten worden niet genoemd en worden alleen met hun functie in de onderstaande tabel weergegeven. Ook wanneer de jongerenraad ondersteund wordt door een coach is dit in de tabel weergegeven.

Gemeente & Politieke oriëntatie	Functie jongerenraad	Functie professional gemeente	Coach vanuit jongerenwerk
G1 Sociaal-democratisch	Voorzitter & secretaris	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 2 Sociaal-democratisch	Projectmanager jongerenraad (vanuit het jongerenwerk)	Beleidsmedewerker jeugd	Ja
G 3 Sociaal-democratisch	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 4 Liberaal	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 5 Liberaal	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 6 Liberaal	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 7 Confessioneel	Secretaris	Beleidsmedewerker jeugd	Nee
G 8 Confessioneel	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Ja
G 9 Confessioneel	Voorzitter	Beleidsmedewerker jeugd	Ja

In paragraaf 5.1 t/m 5.5 worden achtereenvolgens de resultaten weergegeven aan de hand van de deelvragen. De eerste vijf deelvragen hebben betrekking op de participatieladder van Hart (1992). Aan de hand van de dimensies informeren, initiatieven, inspraak, besluitvorming en invloed wordt het participatieniveau in kaart gebracht. De resultaten van deze deelvragen zijn voornamelijk beschrijvend van aard. In paragraaf 5.6 t/m 5.7 worden de drie deelvragen beantwoord, die als doel hebben het gestelde participatieniveau te verklaren. Aan de hand van de politieke oriëntatie van de gemeente, de attitude van gemeenteprofessionals en de attitude en karakteristiek van de leden van jongerenraden wordt getracht een verklaring hiervoor te geven. De laatste twee deelvragen zijn samengevoegd in één paragraaf, omdat er sprake is van een wisselwerking tussen deze factoren.

5.1 Dimensie informeren

Beantwoording deelvraag 1: *Hoe is het gesteld met de informatie- uitwisseling tussen gemeenteprofessionals en de jongerenraden?*

Met de dimensie informeren wordt in dit onderzoek de mate en de wijze bedoeld waarop de informatie- uitwisseling plaatsvindt tussen de gemeenten en de jongerenraden. Aan de bestuursleden van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers jeugd zijn vragen gesteld over de informatievoorziening met betrekking tot zaken die jongeren aangaan. Uit het theoretisch kader van dit onderzoek is naar voren gekomen, dat de dialoog tussen de jongerenraad en de professionals van de gemeente van belang is voor effectieve participatie van de jongerenraad (Hart, 1992). De basis van een goede dialoog is het beschikken over de juiste en tijdige informatie. Op de ladder van Hart (1992) is er vanaf niveau vier sprake van enige mate van participatie, wanneer jongeren geïnformeerd worden over voor hen relevante onderwerpen. Daarom zijn er in dit verband vragen gesteld met betrekking tot de contacten en de communicatie.

Op de vraag hoe de contacten worden ervaren tussen de jongerenraden en de gemeenten, geven de meeste bestuursleden en beleidsmedewerkers aan hierover positief te zijn. Er is sprake van formele en informele contacten. De wijze waarop de informatie- uitwisseling plaatsvindt tussen de jongerenraden en de gemeenten kan per gemeente verschillen. De informatievoorziening loopt doorgaans via een contactpersoon in de gemeente. Dit is veelal de beleidsmedewerker jeugd die het contact met de jongerenraad in zijn of haar takenpakket heeft. Over de contactmomenten tussen deze ambtenaar en de jongerenraad zijn afspraken gemaakt, die bijvoorbeeld vastgelegd zijn in een convenant. Naast de formele contacten komen ook informele, laagdrempelige contacten voor met de contactambtenaren, het college van Burgemeester & Wethouders en raadsleden.

“(...) Wij zijn continue in dialoog met de jongerenraad. En dat doe ik op moment dat het nodig is, maar ook de wethouder of de burgemeester, die spreekt hen periodiek met de benen op tafel, dus heel vrijblijvend gewoon. Gewoon met elkaar praten van hoe gaat het (...)” (G6, liberaal, beleidsmedewerker)

Niet alleen de beleidsmedewerkers in de geselecteerde gemeenten spreken over laagdrempelige contacten ook de bestuursleden van de jongerenraden ervaren dit.

“(...) Meestal haken ze dan ergens op in en vaak is de wethouder er ook eventjes voor te porren om ook weer even zelf mee te doen. Echt we zitten lang en na niet alleen met de beleidsambtenaren, maar ook gewoon met de wethouder zelf. En dat is dan ook echt heel laagdrempelig contact (...)”(G5, liberaal, voorzitter)

Naast bovengenoemde formele en informele contacten, vindt er ook informatie- uitwisseling plaats via de moderne media, zoals facebook, twitter of e-mail. De reden hiervoor is dat het moeilijk is om een afspraak te plannen met bestuursleden van de jongerenraad en de gemeenteprofessionals. Jongeren zitten overdag op school en dit zijn nu juist de werktijden van de beleidsmedewerkers. Daarom gaat veel informatie via de e-mail en vindt er weinig contact face- to- face plaats.

“Ik heb nu al een paar keer geprobeerd een afspraak te maken... Alleen dan lukt het op de één of andere manier niet om een afspraak te krijgen. Dan is er één weg, of dan komt er ineens ziekte of werk.. of...”
(G7, confessioneel, beleidsmedewerker jeugd)

“Dat gaat vaak over de e-mail, omdat dat het makkelijkste is en wij ook zelf aangeven van stuur ons alsjeblieft een e-mail. (...) Dus als je een e-mail stuurt, kan je er redelijk zeker vanuit gaan dat je binnen 1 of 2 dagen een reactie krijgt. Als je drie dagen gaat proberen te bellen, kijk het zijn hier ambtenaren, het zijn kantooruren, maar dat zijn de tijden dat wij van de jongerenraad aan het werk zijn of op school zitten. Dus je kan beter een email sturen. Omdat er veel sneller een reactie op komt, dus daar geven wij vaak de voorkeur aan (...)”(G5, liberaal, voorzitter)

Naast de wijze waarop de informatie- uitwisseling plaatsvindt, komen in diverse interviews ook het tijdstip waarop en de onderwerpen waarover de jongerenraad geïnformeerd moet worden aan de orde. Een aantal beleidsmedewerkers geeft aan niet altijd goed te weten hoe breed de jongerenraden geïnformeerd moeten worden. Het blijkt lastig te zijn voor hen te weten aan welke informatie de jongerenraad behoefte heeft en wanneer deze verstrekt moet worden. Eveneens is er sprake van een discrepantie tussen de relatief lange duur van de implementatie van gemeentelijk beleid en de gemiddelde duur van het lidmaatschap van de jongerenraad. Beleidsmedewerker G8 zegt in dit verband het volgende:

“Dit traject (transitie jeugdzorg) duurt misschien wel drie tot vier jaar, voordat het in gang gezet wordt. Het is dan moeilijk in te schatten of de jongerenraad al gelijk in het begin hierover geïnformeerd dient te worden of juist wat later, als de transitie van de jeugdzorg wat verder geïmplementeerd is. Dit laatste heeft er ook mee te maken dat de doorstroom van de leden in een jongerenraad groot is. De jongeren kunnen nu wel van informatie voorzien worden, maar wanneer de implementatie daadwerkelijk in gang gezet wordt, zijn de huidige leden al vertrokken.”(G8, confessioneel, beleidsmedewerker)

Voor een goede dialoog tussen de jongerenraad en de gemeente is het essentieel dat jongenraden over de juiste informatie beschikken en tijdig bij het proces van beleidsvorming in de gemeente betrokken worden. Wanneer dit niet gebeurt, hebben zij geen goede kans om invloed uit te oefenen op het gemeentelijk beleid.

“Vaak komen dingen aan de late kant. Dus dan is het van h e volgende week wordt dit en dat behandeld kunnen jullie daar nog even snel jullie mening over geven? Dan hebben wij zoiets van ja dat gaat niet lukken. Of dat wij er later achter komen dat iets in de gemeenteraad is behandeld waarvan wij toch wel zoiets hadden van h e daar hadden we wel iets over willen zeggen. Maar dat was ook het gevoel toen het echt heel goed ging en toen zijn we bij de raadsgriffier geweest van hoe kunnen we dit probleem ondervangen. Toen hebben we een afspraak gemaakt dat we alle stukken van de gemeenteraad ontvangen.”(G1, sociaal- democratisch, voorzitter & secretaris)

De informatie-uitwisseling over onderwerpen, die jongeren aangaan vanuit de gemeente naar de jongerenraad blijkt niet vanzelfsprekend te zijn en is mede afhankelijk van de attitude van de betrokken ambtenaren.

“Ik probeer er steeds aan te denken van oh, dat is iets wat ik de jongerenraad moet laten weten. Dan doe ik een mailtje naar hen. En dat vergeet ik vaak natuurlijk. Of ja... natuurlijk (lacht). Maar ik vergeet het vaak. Dus het zit niet voortdurend op mijn netvlies. Ik vind het ook lastig om een moment te kiezen van h e daar moet ik ze van op de hoogte stellen (...) Maar ik ga niet bij iedere stap dat we iets verder komen, ze daarover informeren, want daar hebben ze niks aan.” (G9, confessioneel, beleidsmedewerker)

Over het algemeen zijn de bestuursleden van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers jeugd tevreden over het laagdrempelige en informele contact met de gemeenteprofessionals. Het merendeel van de bestuursleden geeft aan dat de gemeente hen soms te laat van informatie voorziet. Dit komt omdat gemeenteprofessionals onvoldoende weten wanneer en over welke onderwerpen de jongerenraad geïnformeerd moet worden. Refererend aan de ladder van Hart (1992) kan gesteld worden dat gemeenten de jongerenraden in principe van informatie voorzien, maar dat dit niet altijd structureel geregeld is. Het is afhankelijk van het onderwerp en de inzichten van de betrokken ambtenaar.

5.2 Dimensie initiatieven

Beantwoording deelvraag 2: *In hoeverre kunnen de jongerenraden initiatieven nemen?*

Op de ladder van Hart (1992) wordt in het participatieniveau onderscheid gemaakt tussen initiatieven uitgaande van volwassenen en initiatieven uitgaande van jongeren. In dit onderzoek is nagegaan of en op welke manier jongerenraden initiatieven kunnen nemen en wanneer activiteiten geïnitieerd worden

door de gemeente. Wanneer er sprake is van het nemen van initiatieven door de jongerenraad, is het participatieniveau op de ladder van Hart (1992) hoger.

Binnen de taken van de jongerenraad worden vaak als eerste het geven van gevraagde en ongevraagde adviezen genoemd. Er wordt de jongerenraad om advies gevraagd wanneer de gemeente bij het ontwikkelen van (jeugd)beleid geïnteresseerd is in de mening en de kennis hieromtrent van de jongeren.

“Voor de gemeente is het doel dus eigenlijk advies over zaken die jongeren aangaan en dat is in de breedste zin van het woord. Dan gaat het om bijvoorbeeld om het Centrum voor Jeugd en Gezin, maar ook over andere beleidsplannen en over de decentralisatie van de jeugdzorg die er aan zit te komen (...)”
(G8, confessioneel, voorzitter)

Naast gevraagde adviezen kunnen de jongerenraden ook ongevraagde adviezen geven. Deze ongevraagde adviezen hebben doorgaans alleen betrekking op concrete en praktische zaken, gerelateerd aan de directe leefomgeving van de jongeren.

“Een voorbeeld hiervan is dat ik een keer een aantal jongeren heb gesproken, die advies vroegen aan onze leden (jongerenraad) en die wilden in een park een soort fietscrossbaan helemaal opnieuw inrichten. Toen heb ik ze geadviseerd van geef een presentatie aan de jongerenraad en probeer zoveel mogelijk informatie aan hen te geven en vraag of zij een advies willen schrijven aan de gemeente, zodat wij kunnen kijken of er mogelijkheden zijn.”(G1, sociaal- democratisch, beleidsmedewerker)

Jongerenraden ondernemen ook initiatieven die gericht zijn op de naamsbekendheid van de jongerenraad en initiatieven die meer betrekking hebben op maatschappelijke participatie zoals het doen van vrijwilligerswerk. Het raadplegen van de eigen achterban is ook een vast onderdeel waartoe de jongerenraden initiatieven nemen. Zo organiseren de meeste jongerenraden debatten en zetten zij enquêtes uit onder jongeren in de gemeenten. Deze initiatieven zijn gericht op het bevorderen van politieke bewustwording onder jongeren en het ontwikkelen van meningsvorming onder de jeugd. Deze initiatieven hebben als doel de positie van jongeren in de gemeente te versterken. Daarnaast geven beleidsmedewerkers aan het belangrijk te vinden dat de gemeente aantrekkelijk is voor jongeren. Jongerenraden kunnen dan activiteiten organiseren die leuk zijn en aansluiten bij de wensen van de jongeren in de gemeente.

“We organiseren ook regelmatig debatten. We hebben een jaarlijkse vuurwerk- afvalopruimactie en daar kunnen we ook vrij trots op zijn.”(G8, confessioneel, voorzitter)

“We hebben net een enquête gehouden over de discotheek om te kijken van willen jongeren dat nog wel. We hebben de enquête gehouden, we hebben het verwerkt en we hebben er adviezen bij gegeven en de resultaten mooi verwerkt.”(G4, liberaal, voorzitter)

De gemeenten faciliteren de jongerenraden bij het kunnen nemen van initiatieven. Zo krijgen de jongerenraden een budget van de gemeente om activiteiten te kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt er in sommige gemeenten voor gekozen om het jongerenwerk bij de jongerenraden te betrekken. Enkele jongerenraden worden begeleid door een coach van het jongerenwerk. Deze coach kan de jongerenraden stimuleren en motiveren bij het opzetten en uitvoeren van de activiteiten.

Hoewel de jongerenraden in staat gesteld worden om zelf initiatieven te nemen, wil dit niet zeggen dat dit ook regelmatig gebeurt. Het merendeel van de geïnterviewde bestuursleden van de jongerenraden en beleidsmedewerkers geeft aan dat er op jaarbasis weinig ongevraagde adviezen worden gegeven of activiteiten worden opgezet en uitgevoerd op initiatief van de jongerenraad.

“Ze geven adviezen of op verzoek of gewoon uit eigen initiatief. Als zij vinden dat zij ons moeten adviseren, dan gebeurt dat. Het gebeurt niet vaak, moet ik ook eerlijk zeggen.”(G6, liberaal, beleidsmedewerker)

“Ze schrijven regelmatig gevraagde en ongevraagde adviesjes over zaken die ze belangrijk vinden. Maar ja zo nu en dan is het ook vreselijk navelstaren en dan gaan ze met z'n allen avonden zitten vergaderen over hoe ze werkprocessen kunnen verbeteren en of de statuten niet moeten worden veranderd en dan gebeurt er dus eigenlijk helemaal niks.”(G3, sociaal- democratisch, beleidsmedewerker)

De jongerenraden in dit onderzoek worden in principe in staat gesteld door de gemeente om initiatieven te nemen. Het gaat hierbij dan om activiteiten en ongevraagde adviezen. In de praktijk blijkt dat jongeren wel het initiatief nemen voor activiteiten, maar dat zij minder zelf het initiatief voor ongevraagde adviezen nemen. Doorgaans worden de jongerenraden gevraagd door de gemeente om een advies te geven. Refererend aan de ladder van Hart (1992) kan gesteld worden dat jongeren geconsulteerd worden door de gemeente, maar wat de adviezen betreft nauwelijks zelf initiatief hiertoe nemen.

5.3 Dimensie inspraak

Beantwoording deelvraag 3: *In hoeverre hebben de jongerenraden inspraak in het gemeentelijk beleid?*

Met de dimensie inspraak wordt in dit onderzoek bedoeld of de jongerenraden in staat gesteld worden hun mening te geven en of de gemeenten deze mening ook serieus nemen. Zoals eerder uit de analyse is gebleken, kunnen jongerenraden gevraagde en ongevraagde adviezen geven. Deze adviserende functie komt naar voren als de belangrijkste taak van de jongerenraden.

“Het grappige is ook dat, als je kijkt naar waar we geld voor krijgen dan is dat voor de adviesfunctie (...) We krijgen geld voor de adviezen die we uitbrengen en de signalerende functie. We zijn een officieel adviesorgaan van de gemeente.”(G7, confessioneel, secretaris)

“We adviseren het college, omdat zij echt willen weten wat er leeft bij de jongeren. Het gaat echt om de adviserende rol. En natuurlijk, iedereen die lid is leert er natuurlijk ontzettend veel van, maar dat komt er bij. Dat is niet het doel.”(G4, liberaal, voorzitter)

“Het is wel belangrijk dat die groep (de jongeren) vertegenwoordigd is. Dus het laten horen van de stem van de jeugd. Dat is denk ik de voornaamste rol van de jongerenraad(…)”(G1, sociaal- democratisch, voorzitter & secretaris)

Jongerenraden zijn in gemeenten een officieel adviesorgaan. Zij zijn dan ook van mening dat de gemeente hun adviezen serieus moet nemen. Gemeenteprofessionals dienen open te staan voor de mening van de jongerenraad, wanneer zij hen consulteren. Het merendeel van de jongerenraden geeft aan zich serieus genomen te voelen. Ook beleidsmedewerkers benadrukken dat zij de mening van de jongerenraad serieus nemen.

“Ik heb echt het idee dat we bij instanties echt serieus genomen werden tijdens de bijeenkomsten over het beleidsplan. Ze snappen wie we zijn en ze vinden het ook belangrijk dat we er zijn.”(G8, confessioneel, voorzitter)

“(…)Bij het college zijn de voorstellen altijd heel welkom. En bij de raad ook. Daar zijn ze zeker heel welkom de jongerenraad. Ze worden echt serieus genomen.”(G9, confessioneel, beleidsmedewerker)

Hoewel bestuursleden zich over het algemeen serieus genomen voelen door de gemeente is er twijfel bij de jongerenraden of er naar de adviezen van de jongerenraad echt wordt geluisterd. Sommige bestuursleden ervaren dat er minder naar hen wordt geluisterd, wanneer de adviezen niet in overeenstemming zijn, met die van de professionals in de gemeente.

“Als de mening compleet recht tegenover staat van die van de politici, dan nemen ze je minder serieus, dan dat je meegaand bent. (G6, liberaal, voorzitter)

Jongerenraden vinden het belangrijk dat zij teruggekoppeld krijgen wat er met hun adviezen gedaan is. Wanneer jongerenraden hier van op de hoogte gesteld worden, ervaren zij dat er ook werkelijk naar het advies van hen is geluisterd. Hoewel jongerenraden zich realiseren dat hun advies niet altijd overgenomen kan worden, zouden zij hierover beter geïnformeerd willen worden.

“Het zou wel prettig zijn als we concreter weten of er nu geluisterd wordt. We adviseren, zo lijkt het soms, vaak de ambtenarij. Dus ja dan wordt het misschien wel opgenomen in de nota's maar dan... Dat weet je natuurlijk niet.”(G4, liberaal, voorzitter)

Een aantal bestuursleden van de jongerenraden en beleidsmedewerkers geeft aan dat gemeenten ook graag een beeld willen schetsen dat zij de jongerenraad hebben geraadpleegd bij

beleidsontwikkelingen. Het lijkt dan meer op 'window-dressing', dan dat de jongerenraad werkelijk inspraak heeft gehad.

“Ook heel vaak wordt er geroepen van ja, zitten daar dan wel jongeren bij. Soms als het om een overleg gaat waar jongeren echt weinig aan hebben om aan deel te nemen. Maar ik denk van als jongeren er maar bij zitten, dan hebben we jongerenparticipatie.”(G9, confessioneel, beleidsmedewerker)

“Het is binnen de raad ook wel eens gezegd. Soms lijkt het ook wel alsof we een beetje de pr-machine zijn van het college. Dat ze het waarschijnlijk heel mooi vinden van wij hebben voor een jongerenraad gezorgd en wat ze voor de rest ermee doen ach...”(G4, liberaal, voorzitter)

Uit de interviews blijkt dat professionals in de gemeente vertrouwen moeten krijgen in de kwaliteit van de adviezen van de jongerenraden. Het kost de nodige tijd voordat jongerenraden zich gepositioneerd hebben in de gemeente als adviesorgaan. Om serieus genomen te worden, is onder meer afhankelijk van de inhoud en de kwaliteit van de adviezen van de jongerenraden.

“(...) We hebben echt moeten vechten het eerste jaar om serieus genomen te worden. We werden echt niet serieus genomen. Tot dat je merkt dat je succesvol bent, dat je de krant haalt. En we hebben die structuurvisie geschreven en in de raad gepresenteerd, toen had de raad zoiets van 'wow, dat is best wel goed'. Maar ook achter de schermen werd gezegd van nou, jongens dat hebben jullie echt heel goed gedaan. En vanaf dat moment word je serieus genomen.”(G7, confessioneel, secretaris)

Een terugkerend thema in de interviews was het stadium waarin de jongerenraad om advies wordt gevraagd door de gemeente. De bestuursleden van de jongerenraden ervaren dat het stadium waarin zij geraadpleegd worden verschillend is per onderwerp. Hoewel jongerenraden er de voorkeur aangeven om in een vroeg stadium betrokken te worden, blijkt dit laatste afhankelijk te zijn van het onderwerp en de betrokken professional in de gemeente.

“Sommige ambtenaren zijn gewoon betrokken bij de jongerenraad en die denken al voordat het proces überhaupt is gestart van daar moeten we straks de jongerenraad bij betrekken. En dan worden we echt vroeg in het proces erbij betrokken. Anderen die denken halverwege van misschien kan de jongerenraad daar wel een advies over geven. En anderen denken er totaal niet aan. Dan krijgen we het van een gemeenteraadslid te horen van hé, het wordt behandeld of we komen er zelf achter dat het al behandeld is. Dus dat verschilt per onderwerp en per persoon wie daar bij betrokken is.”(G1, sociaal-democratisch, voorzitter & secretaris)

Jongerenraden fungeren als adviserend orgaan in de gemeente, waarbij zij gevraagde en ongevraagde adviezen kunnen geven. Hoewel jongerenraden geraadpleegd worden door de gemeente en op deze wijze inspraak kunnen hebben in het gemeentelijk beleid, is het de vraag of de mening van

jongerenraden serieus genomen wordt. Uit de interviews blijkt dat jongerenraden zich doorgaans serieus genomen voelen, maar dat zij soms een gedegen terugkoppeling missen over wat er met hun adviezen is gebeurd. Jongerenraden willen geïnformeerd worden over de resultaten, waarbij zij zich wel realiseren dat niet alle adviezen in de praktijk ook uitgevoerd kunnen worden. Sommige bestuursleden van de jongerenraden zijn van mening dat, wanneer hun advies niet in overeenstemming is met dat van de professionals in de gemeente, zij minder serieus genomen worden.

Daarnaast blijkt dat de adviezen van de jongerenraad realistisch en van goede kwaliteit moeten zijn, om de kans op serieus genomen te worden, te vergroten. Op basis van de ladder van Hart (1992) kan geconcludeerd worden dat de jongerenraden gevraagde en ongevraagde adviezen kunnen geven. In hoeverre er naar de adviezen van de jongerenraad geluisterd wordt, is afhankelijk van het onderwerp, de betrokken ambtenaar en de kwaliteit van het advies. Een terugkoppeling vanuit de gemeente over de resultaten en welke rol het advies van de jongerenraad daarin heeft gespeeld, vergroot het gevoel van serieus genomen te worden bij de leden van de jongerenraad.

5.4 Dimensie besluitvorming

Beantwoording deelvraag 4: *In hoeverre kunnen de jongerenraden besluiten nemen in het gemeentelijk beleid?*

Met de dimensie besluitvorming wordt in dit onderzoek bedoeld in hoeverre de jongerenraad besluiten kan nemen die betrekking hebben op het gemeentelijk beleid. Het hoogste niveau van de participatieladder van Hart (1992) is dat jongeren initiatieven nemen en volwassenen en jongeren samen tot een gedeelde beslissing komen.

Uit de interviews met bestuursleden van de jongerenraden blijkt, dat zij zich niet bezighouden met de gemeentelijke besluitvorming. Jongerenraden zien zichzelf als adviserend orgaan van de gemeente. De organisatie van de jongerenraad is van dien aard dat zij niet democratisch gekozen zijn, waardoor zij niet aan de randvoorwaarden voldoen om zelfstandig besluiten te nemen op lokaal beleidsniveau.

“Met de besluitvorming houden wij ons eigenlijk buiten. We zijn een adviserend orgaan. Een besluitend orgaan betekent namelijk dat je gekozen en gedemocratiseerd bent. Met besluitvorming moet je je gewoon buiten laten als jeugdraad. Je kunt wel beïnvloeden, maar je moet niet zelf gaan besluiten.” (G6, liberaal, voorzitter)

Volgens beleidsmedewerkers is het voor jongerenraden moeilijk om zicht te hebben op de gemeentelijke besluitvorming die complex van aard is. Zo valt het de jongerenraden niet altijd op in hoeverre hun mening in de besluitvorming is meegenomen. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen, wanneer de jongerenraad informeel heeft ingesproken bij de gemeenteraad. Dit sluit aan bij de mening van de bestuursleden van de jongerenraden. Ook zij geven aan geen zicht te hebben op de besluitvorming.

“Ik denk wel dat de adviezen meegenomen worden, maar ze worden vaak niet als zodanig genoemd binnen de besluitvorming, ook omdat het voor de besluitvorming zelf niet relevant is. Maar meestal wordt er wel behoorlijk mee gewogen (...)” (G5, liberaal, voorzitter)

Het complexe proces van besluitvorming maakt het niet alleen voor de jongerenraad moeilijk hier zicht op te krijgen, ook de beleidsmedewerkers vinden dit lastig. Het is een complicerende factor bij de terugkoppeling over de adviezen met betrekking tot de besluitvorming.

“En daar zit een punt want, dat valt de jongeren niet erg op dat het gebeurt. Het is niet zo dat er een voorstel van de jongerenraad gaat naar het college of de raad en dat er dan gezegd wordt van dit gaan we doen. (...) Ik luisterde wel goed naar wat zij hadden in te brengen en wat zij leverden aan input en dat werd wel meegenomen in verdere beleidsontwikkeling, maar daar merken zij niks van natuurlijk. Dus dat vond ik toen nog wel lastig van hoe laat ik dat merken dat het wel wordt meegenomen (...) (G9, confessioneel, beleidsmedewerker)

Jongerenraden geven aan zichzelf voornamelijk als adviserend orgaan te zien en houden zich niet bezig met de besluitvorming en de resultaten daarvan. Jongerenraden hebben hier onvoldoende zicht op, maar zouden hierover wel graag een terugkoppeling krijgen van de gemeenteprofessionals. Jongerenraden kunnen over hun eigen werkproces wel redelijk zelfstandig besluiten nemen, maar dit laatste heeft dan geen betrekking op de advisering ten aanzien van het gemeentelijk beleid.

“(...) Alleen over onze besluiten, maar dat zijn geen gemeentelijke besluiten. We kunnen zelf ons budget besteden, en zelf bepalen we hoe vaak we vergaderen en dat soort dingen.”(G6, liberaal, voorzitter)

De positie van de jongerenraden is voornamelijk adviserend binnen het gemeentelijk bestel. Zij houden zich in principe niet bezig met de gemeentelijk besluitvorming. Ook verloopt de besluitvorming in gemeenten complex en is weinig transparant, waardoor het voor jongerenraden moeilijk is om daar zicht op te krijgen. Refererend aan de participatieladder van Hart (1992) kan gesteld worden dat jongeren nauwelijks zicht hebben op de besluitvorming. Alleen over de interne werkprocessen of activiteiten kunnen jongeren zelfstandig besluiten. Dit laatste heeft geen betrekking op de adviezen aan de gemeente. Omdat het in dit onderzoek gaat over de politieke participatie waarbij het beïnvloeden van het gemeentelijk beleid centraal staat, kan gesteld worden dat het hoogste niveau van de participatieladder van Hart (1992) niet voorkomt. Jongerenraden hebben voornamelijk een adviserende rol en voelen zich niet gerechtigd tot de gemeentelijke besluitvorming.

5.5 Dimensie invloed

Beantwoording deelvraag 5: *In hoeverre hebben de jongerenraden invloed in het gemeentelijk beleid?* Met de dimensie invloed wordt in dit onderzoek bedoeld of er met de adviezen van de jongerenraden ook concreet wat wordt gedaan. Centraal hierbij staat of de bestuursleden van de jongerenraden ervaren dat hun adviezen daadwerkelijk het (jeugd)beleid hebben beïnvloed.

Uit de interviews met de bestuursleden van de jongerenraden blijkt dat het merendeel van de jongerenraden geen zicht heeft op de invloed van hun adviezen in het gemeentelijk beleid. De dimensie invloed sluit dan ook aan bij de dimensie besluitvorming. Gebleken is dat bestuursleden van de jongerenraden vinden dat hun taak voornamelijk adviserend is en de besluitvorming hier niet bij hoort. Vanwege het feit dat zij niet bij de besluitvorming betrokken zijn en de gemeente hierover niet terugkoppelt, geven bestuursleden van jongerenraden aan geen zicht te hebben op de mate van invloed op het beleid. Het merendeel van de bestuursleden geeft aan, ongeacht de politieke oriëntatie van de gemeente, geen duidelijke voorbeelden te hebben waaruit blijkt dat zij invloed hebben gehad op het beleid. Ook missen zij een goede terugkoppeling met betrekking tot de resultaten van hun adviezen.

“Er is wel een verschil tussen concreet luisteren en zeggen dat je het een goed idee vindt en er concreet ook echt iets mee doen. Er zijn wel adviezen geweest (...) maar echt heel veel invloed op het daadwerkelijke beleid is er niet zozeer.”(G2, sociaal- democratisch, projectmanager)

“De mogelijkheid van inspraak is geen probleem, die hebben we wel. Het gaat echt om het effect daarvan. Ze zouden een iets betere terugkoppeling kunnen geven van dit hebben we er mee gedaan. Dat zou wel prettig zijn.”(G4, liberaal, voorzitter)

“Het is wel zo dat ik soms het idee van invloed...Ja, maar vooral ook... het is voor de gemeente heel fijn als we invloed hebben. En dat ze dat vooral snel willen zeggen (...)”(G8, confessioneel, voorzitter)

Enkele bestuursleden konden wel aangeven dat er met de adviezen concreet wat is gedaan door de gemeente. Deze jongerenraden konden echter maar één voorbeeld hiervan geven.

“Er is een groep skatertjes van een jaar of 12, 13 naar ons toegekomen met handtekeningen, want het skateparkje was verouderd en er waren een aantal toestellen kapot. Toen hebben wij daar een advies over geschreven aan de raad. Toen hebben we op een gegeven moment terug gekregen van 'joh prima'. Op gegeven moment is het ook zo neergezet zoals we dat wilden.”(G3, sociaal- democratisch, voorzitter)

“We hebben in het verleden een advies geschreven over comazuipen. En dat kwam eigenlijk helemaal vanuit ons zelf. En dat heeft de politiek toen opgepakt. Ja en dat zijn ze nu aan het vertalen in het beleid. Dat was een groot winstpunt voor ons.”(G9, confessioneel, voorzitter)

Opvallend is dat er in een aantal jongerenraden de rol van de media om invloed uit te kunnen oefenen wordt genoemd. Via de media proberen jongeren draagvlak te creëren voor hun adviezen om zo meer invloed te kunnen uitoefenen. Zo stelt een bestuurslid in G7:

“Lobbykracht. De media zijn altijd heel erg op onze hand geweest. En dat komt omdat als je een leuk stuk kunt schrijven over jongeren, dan doet dat het altijd goed. De contacten met de pers zijn heel goed. Daar hebben we echt heel veel voordeel van. Als je iets over de gemeente schrijft, dan zijn wij toch al heel gauw leuk en grappig.” (G7, confessioneel, secretaris)

Het merendeel van de bestuursleden geeft aan geen zicht te hebben op hun invloed op het gemeentelijk beleid. Dit komt omdat zij een terugkoppeling missen van professionals in de gemeente, maar ook omdat jongerenraden zich weinig bezighouden met de besluitvorming. Daarnaast kan het proces van besluitvorming en beleidsontwikkeling binnen gemeenten lang duren, waarbij jongerenraden weinig zicht hebben op hun invloed. Dit laatste komt ook vanwege de snelle doorstroom van leden in de jongerenraden. Een aantal bestuursleden wist wel een voorbeeld van invloed te noemen. Dit laatste bleek voornamelijk om praktische adviezen te gaan. Daarbij bleek ook dat deze jongerenraden slechts één voorbeeld konden noemen. Het hebben van invloed is binnen gemeenten afhankelijk van vele verschillende factoren, waardoor het lastig is om de daadwerkelijke invloed te onderzoeken. Uit de onderzoeksresultaten kan wel geconcludeerd worden dat de meeste jongerenraden weinig zicht hebben op de invloed van hun adviezen in het gemeentelijk beleid.

5.6 Participatieniveau en politieke oriëntatie

Beantwoording deelvraag 6: *In hoeverre is de politieke oriëntatie van de gemeenten een verklaring voor het participatieniveau?*

In het conceptueel model dat opgesteld is voorafgaand aan het empirisch gedeelte van dit onderzoek, is verondersteld dat de politieke oriëntatie van de gemeente van invloed zou kunnen zijn op het niveau van participatie van de jongerenraden. In het eerste gedeelte van de analyse is aan de hand van de dimensies informeren, initiatieven, inspraak, besluitvorming en invloed getracht zicht te krijgen op het participatieniveau van de geselecteerde jongerenraden binnen dit onderzoek.

Uit de interviews met de bestuursleden van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers in de gemeenten komt naar voren dat het lastig is om structureel één participatieniveau aan te wijzen. Het niveau van participatie van jongerenraden kan verschillend zijn per onderwerp. Gesteld kan worden dat de geselecteerde jongerenraden zich voornamelijk op niveau 4 ‘in opdracht, maar geïnformeerd’ en niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’ bevinden. Jongerenraden worden door de gemeente geïnformeerd en geraadpleegd om de mening van de jongeren te horen ten aanzien van de ontwikkeling van het (jeugd)beleid. Geen van de jongerenraden participeren op niveau 1 ‘manipulatie’. Enkele jongerenraden geven voorbeelden waarbij sprake is van ‘decoratie’ en ‘tokenisme’, maar dit laatste is niet structureel aan de orde. De gestelde niveaus van participatie te weten niveau 4 en niveau

5 kunnen verklaard worden door het feit dat er voor dit onderzoek alleen actieve jongerenraden geselecteerd zijn. Hoger dan niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’ is aan de hand van de ladder van Hart (1992) niet aan de orde. Hoewel jongerenraden wel initiatieven kunnen nemen, wordt dit in de participatieladder gekoppeld aan besluitvorming. De bestuursleden van de jongerenraden in dit onderzoek geven aan geen deel te nemen aan de gemeentelijke besluitvorming en zich hier ook niet mee bezig te houden. Zij geven aan weinig zicht op de daadwerkelijke invloed van hun adviezen te hebben.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat op basis van de participatieladder van Hart (1992) er nauwelijks verschillen zijn in het niveau van participatie van de geselecteerde jongerenraden. Hiervoor zijn verschillende verklaringen te geven. Voor dit onderzoek zijn alleen actieve jongerenraden geselecteerd, waardoor bij geen van de jongerenraden structureel sprake is van de onderste treden van de ladder d.w.z. non- participatie. De hogere treden blijken ook niet aan de orde, omdat jongerenraden niet direct betrokken zijn bij de gemeentelijke besluitvorming. Het participatieniveau kan per onderwerp verschillend zijn. Er zijn onderwerpen, waarbij er sprake is van participatie op niveau 4 ‘in opdracht maar geïnformeerd’ en er zijn onderwerpen waarbij er sprake is van participatie op niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’. Bij het laatste wordt de jongerenraad niet alleen geïnformeerd, maar wordt er ook naar hun mening gevraagd.

Het is moeilijk vast te stellen in hoeverre de politieke oriëntatie van invloed is op het gestelde participatieniveau. Uit de onderzoeksresultaten lijkt de politieke oriëntatie van gemeenten geen invloed te hebben op het gestelde participatieniveau. Er zijn hiervoor verschillende aanwijzingen. Ten eerste zijn er geen verschillen geconstateerd tussen de geselecteerde jongerenraden ten aanzien van het participatieniveau. De geselecteerde jongerenraden participeren doorgaans op niveau 4 ‘in opdracht, maar geïnformeerd’ en niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’. Op basis hiervan kunnen geen verschillen toegeschreven worden aan de politieke oriëntatie van een gemeente. Ten tweede blijkt uit de onderzoeksresultaten dat het initiatief voor het oprichten van een jongerenraad in alle onderzochte gemeenten genomen is door de lokale overheid. Ook hierbij is geen verschil met betrekking tot de politieke oriëntatie van de gemeente. In sociaal- democratische, liberale en confessionele gemeenten blijkt er draagvlak te zijn vanuit de gemeente voor een jongerenraad.

“De wethouders zeiden: we willen graag wat meer aan jongerenparticipatie doen. Er moet een jongerenraad komen in de gemeente. Nog voor dat het initiatief van de jongeren zelf kwam.”(G7, confessioneel, beleidsmedewerker)

“En toen werd er op een gegeven moment ingesteld door de wethouder die over jeugd ging: als jullie wat te zeggen willen hebben, waarom richten jullie dan geen jongerenraad op. En toen hebben wij gezegd van oké prima, dan doen wij dat. Wij wisten totaal niet van de mogelijkheid of van het bestaan van jongerenraden af. En toen vroegen wij van wat is dat dan een jongereraad en kregen we uitleg.” (G4, liberaal, voorzitter)

“Het initiatief kwam toen van de wethouder jeugd en sociale zaken. Zij hield toen eigenlijk altijd al een jongerenspreekuur en zij heeft toen gezegd van ik wil dat wat gaan formaliseren en wat uitbreiden. Zij heeft toen het idee geopperd voor een jongerenraad.” (G1, sociaal democratisch, secretaris & voorzitter)

Uit de interviews met bestuursleden en beleidsmedewerkers komt vooral naar voren dat de kwaliteit van de adviezen van invloed is op het participatieniveau van de jongerenraad. De politieke oriëntatie van gemeenten wordt door hen in dit verband niet specifiek genoemd.

“De huidige politieke samenstelling zou kunnen, maar dat is bij ons niet het geval. Ik denk dat hier in de gemeente iedereen wel het nut ziet van een jongerenraad, maar dat wij de afgelopen jaren te weinig zichtbaar zijn geweest en te weinig adviezen hebben gegeven (...)” (G1, sociaal- democratisch, voorzitter & secretaris)

“Zeker de inhoud van wat je adviseert. Er is ook tegen ons gezegd vanuit de wethouder van het maakt niet uit hoe je het schrijft of er spelfouten in zitten dat maakt ons allemaal niet zo veel uit. Het gaat er echt om wat je zegt. Maar wij proberen de adviezen op een zo goed mogelijk niveau te krijgen.” (G4, liberaal, voorzitter)

“Je moet wel een serieus en goed verhaal hebben. Je moet dan wel een groep mensen hebben die serieus genomen kunnen worden. Het gaat om de kwaliteit die je levert. Het dienen goede stukken te zijn.” (G7, confessioneel, voorzitter)

Uit de analyse komt naar voren dat er geen verband lijkt te bestaan tussen de politieke oriëntatie van de gemeenten en het niveau van politieke participatie van jongerenraden, zoals bij aanvang van de empirische studie werd verondersteld. Toch kan niet met zekerheid gesteld worden dat er geen verband zou bestaan tussen het participatieniveau van jongerenraden en de politieke oriëntatie van gemeenten. Tijdens de selectie van jongerenraden voor dit onderzoek was het moeilijk om sociaal-democratische gemeenten te selecteren met een actieve jongerenraad. Ook bleek tijdens dit onderzoek dat in een aantal sociaal- democratische gemeenten de jongerenraad was opgeheven. Dit laatste in tegenstelling tot confessionele gemeenten waarin meer jongerenraden actief bleken te zijn. Er zouden mogelijk verschillen kunnen zijn in de politieke oriëntatie en de aanwezigheid van een actieve jongerenraad. Dit laatste kon echter in dit onderzoek niet vastgesteld worden, aangezien alleen gemeenten met een actieve jongerenraad binnen de selectiecriteria vielen.

In onderstaand schema zijn op de verticale as de gemeenten vermeld met de politieke oriëntatie die geselecteerd zijn voor dit onderzoek. Op de horizontale as staan de verschillende niveaus van participatie aan de hand van de ladder van Hart (1992). Met een ‘+’ is aangegeven welk participatieniveau is aangetoond. Met een ‘+/-’ wordt aangegeven dat het niveau, maar gedeeltelijk van toepassing is. Dit komt voor op de niveaus 6 en 7, waarbij het niveau wel op initiatieven van toepassing is, maar niet op besluitvorming. Hoewel jongerenraden, geanalyseerd op basis van de ladder van Hart (1992), geen verschillen laten zien in het niveau van politieke participatie, zegt het model niets over de kwantiteit en de kwaliteit van de adviezen van de jongerenraden. Uit het

voorgaande is gebleken dat dit laatste verband kan houden met de mate van inspraak en invloed die jongerenraden kunnen hebben in het gemeentelijk beleid.

Schematische weergave participatieniveau ladder van Hart (1992) en geselecteerde gemeenten

Participatieniveau	1. Manipulatie geen participatie	2. Decoratie geen participatie	3. Tokenisme schijnparticipatie	4. In opdracht geïnformeerd	5. Geconsulteerd & geïnformeerd	6. Initiatief bij volwassenen En jeugd Beslist mee	7. Initiatief en besluitvorming jeugdraad	8. Jeugd en volwassenen gedeelde besluitvorming
Geselecteerde gemeenten								
Sociaal-democratisch G1	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Sociaal-democratisch G2	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Sociaal-Democratisch G3	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Liberaal G4	-	+		+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Liberaal G5	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Liberaal G6	-	-	+	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Confessioneel G7	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Confessioneel G8	-	-	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-
Confessioneel G9	-	+	-	+	+	+/- wel initiatief geen besluiten	+/- wel initiatief geen besluiten	-

5.7 Attitude gemeenteprofessionals & attitude en karakteristiek leden van de jongerenraad

Beantwoording deelvraag 7: *In hoeverre is de attitude van gemeenteprofessionals een verklaring voor het participatieniveau?*

Beantwoording deelvraag 8: *In hoeverre zijn attitude en karakteristiek van leden van de jongerenraden een verklaring voor het participatieniveau?*

Uit het theoretisch kader is naar voren gekomen dat de attitude van de professionals en de attitude en karakteristiek van de leden van de jongerenraden van invloed kunnen zijn op het niveau van politieke participatie. Uit de interviews met de bestuursleden en de beleidsmedewerkers blijkt dat er sprake is van een wisselwerking tussen de attitude van de professionals in de gemeenten en de attitude en karakteristiek van de leden van de jongerenraden. Het blijkt dat gemeenteprofessionals in principe een

positieve houding hebben ten aanzien van de jongerenraad, maar dat de continuïteit van de jongerenraad als zeer moeilijk ervaren wordt. Dit laatste heeft een negatief effect op de houding van deze professionals. Wanneer jongerenraden weinig adviezen schrijven, zijn zij minder zichtbaar in de gemeente. Hierdoor worden zij sneller vergeten en minder van informatie voorzien. De gebrekkige continuïteit van de jongerenraden heeft zijn weerslag op het vertrouwen van de beleidsmedewerkers in de jongerenraad. Binnen de jongerenraad is er sprake van een grote doorstroom van leden, waaraan diverse oorzaken ten grondslag liggen. Genoemd worden in dit verband, het verlaten van de jongerenraad door het bereiken van de maximaal toegestane leeftijd, het niet meer woonachtig zijn in de gemeente, tijdgebrek of gebrek aan motivatie. Dit betekent dat de plaats van deze jongeren regelmatig door nieuwe jongeren moet worden ingenomen. Deze jongeren moeten zich weer de cultuur van de jongerenraad en de gemeente eigen maken. Zij zijn dan niet op de hoogte van de lopende beleidszaken en activiteiten in de gemeente. Ook is het vaak moeilijk om nieuwe jongeren aan te trekken. Dit laatste heeft zijn weerslag op de kwaliteit en kwantiteit van de adviezen en initiatieven van de jongerenraad. Een beleidsmedewerker geeft aan dat jongerenraden vaak golfbewegingen kennen. Perioden waarin jongerenraden veel activiteiten ontplooiën en tijden waarin dit moeilijk lijkt te gaan.

“Ik vind dat ze heel succesvol zijn en het succes wat ze nu hebben, is niet afhankelijk van hoe dingen zijn vastgelegd, maar gewoon van hoe ze zich profileren en wat ze doen. En soms in tijden van twijfel, ja het is altijd zo’n cyclus zo’n jongerenraad. Dan komt er vast wel weer een tijd dat ze het idee hebben dat niets lukt en zich afvragen, waarom zijn we er eigenlijk.”(G9, confessioneel, beleidsmedewerker)

Het wat langer aanwezig zijn van jongeren in een jongerenraad maakt dat zij een bekend gezicht zijn voor de gemeenteprofessionals. Dit laatste komt het informele karakter ten goede en speelt ook een rol bij het vertrouwen dat zij hebben in de jongerenraad. Wanneer beleidsmedewerkers de jongeren van de jongerenraad kennen, is de kans groter dat zij ook serieus genomen worden.

Niet alleen de continuïteit binnen de jongerenraad speelt hierbij een rol, maar ook de mate waarin de leden van de jongerenraad gemotiveerd zijn om zich in te zetten voor de jongerenraad en tijd willen besteden aan het schrijven van adviezen of andere werkzaamheden te verrichten. Uit de interviews met de bestuursleden en de beleidsmedewerkers blijkt dat het in de praktijk moeilijk is om leden voor een langere tijd te motiveren om lid te blijven van een jongerenraad. Daarnaast is het ook moeilijk om jongeren te vinden die op vrijwillige basis lid willen worden van een jongerenraad.

“Je bent een vrijwilligersorganisatie die compleet uit jeugd bestaat en aan de ene kant is het heel mooi om te zien dat de jeugd betrokken is bij de omgeving. Aan de andere kant blijft de jeugd toch jeugd en als ze er geen zin in hebben dan doen ze het gewoon niet. En dat is af en toe wel eens frustrerend als je moet samenwerken met mensen die er op dat moment niet zo’n zin in hebben.”(G1, sociaal- democratisch voorzitter & secretaris)

Dit laatste is niet alleen een kwestie van onwil, maar leden van jongerenraden zijn doorgaans actieve jongeren die ook op andere gebieden actief zijn. Ook privé omstandigheden maakt dat het moeilijk kan zijn om voldoende tijd vrij te maken voor de jongerenraad. Opvallend is dat dit laatste zowel door bestuursleden van jongerenraden wordt aangegeven als door de beleidsmedewerkers. Beide actoren erkennen de tijdsdruk van deze jongeren en zien het ook als een specifiek kenmerk van jongeren die lid zijn van een jongerenraad.

“Ja, je moet het misschien ook wel hebben van mensen die overal bij betrokken willen zijn. En ja dat is soms wel eens jammer. Maar daar loopt het vaak op mis dat die gasten die dan betrokken zijn, ook graag betrokken zijn bij andere organisaties.”(G3, sociaal- democratisch, voorzitter)

“Kijk die kids hebben het gewoon druk natuurlijk. Ze hebben sport, studie, vriendin, stappen... En dan komt misschien ook nog ooit een keer zo'n jeugdraad. Dat valt allemaal niet mee om dat goed georganiseerd te krijgen.”(G3, sociaal- democratisch, beleidsmedewerker)

Een ander aspect wat betrekking heeft op de karakteristiek van de leden van jongerenraad is dat het veelal gaat om hoger opgeleide jongeren, waardoor de jongerenraad vaak niet gezien wordt als representatief voor alle jongeren in de gemeente. De meeste beleidsmedewerkers geven aan dat de jongerenraad slechts één enkel aspect is van jeugdparticipatie in de gemeente en dat ook aandacht geschonken moet worden aan andere activiteiten buiten de jongerenraad om. Ook proberen zij vanuit andere invalshoeken, zoals het jongerenwerk of het welzijnswerk signalen op te vangen van wensen en behoeften van de jongeren in de gemeente. Beleidsmedewerkers vinden dat zij de jongerenraad serieus moeten nemen, maar dat het nooit hun enige instrument mag zijn om zicht te krijgen op wat er leeft bij jongeren. Ook zijn de meeste beleidsmedewerkers van mening dat het totaal aan jongeren in de gemeente moeilijk vertegenwoordigd kan worden door een klein aantal jongeren in een raad. De ervaring van beleidsmedewerkers is dat het toch veelal om een selectieve groep gaat die politiek betrokken is en zich wil aansluiten bij een jongerenraad. Het is volgens hen moeilijk om een goede afspiegeling te creëren van jongeren binnen de jongerenraad. Ook zijn beleidsmedewerkers van mening dat jongerenraden veelal een zelfde type jongeren aantrekken uit hun netwerk of milieu, waardoor het voor andere jongeren een hogere drempel is om zich bij de jongerenraad aan te sluiten. Opvallend is ook dat bij een aantal jongerenraden eerder een broer of zus lid is geweest van de jongerenraad. Met name de beleidsmedewerkers vinden de gebrekkige representativiteit van jongerenraden een belemmering. Dit in tegenstelling tot de bestuursleden van de jongerenraden, die het juist als hun doelstelling zien om de stem van de jongeren te vertegenwoordigen in de gemeentelijke politiek. Zij voelen zich door de sceptische houding van gemeenteprofessionals soms wel minder serieus genomen.

“Wat soms moeilijker is, is om een hele goede doorstroom van de samenleving te creëren in de jongerenraad. De jongerenraad, ook in deze gemeente hoor, heeft toch een soort suf imago wat het in werkelijkheid niet is, maar het is heel moeilijk om toch wat meer laagopgeleide jongeren bij de jongerenraad te betrekken.”(G1, sociaal- democratisch, beleidsmedewerker)

“Op het moment dat wij een stuk schrijven van academisch niveau ,wat goed in elkaar steekt en goed van niveau is, dan denken ze ook van hoe representatief is de jongerenraad nou?”(G7, confessioneel, secretaris)

Doorgaans wordt de houding van de professionals in de gemeente door de bestuursleden als prettig en positief ervaren. Met name de informele contacten en de korte lijnen maken het fijn samenwerken voor de jongerenraad. Toch blijkt dat factoren als een gebrekkige continuïteit en representativiteit van de jongerenraad, die betrekking hebben op de attitude en karakteristiek van de jongerenraad, hun weerslag hebben op de attitude van de beleidsmedewerkers. Bovengenoemde factoren dragen er toe bij dat beleidsmedewerkers enigszins sceptisch staan tegenover het functioneren van de jongerenraad. Ook wanneer de jongerenraad actief is, blijft er enige zorg over de continuïteit bestaan.

“De positie van de jongerenraad binnen de gemeente is nog steeds zwak en dat blijft komen door de continuïteit. Dus elke keer als je ergens bent dan gaan er net weer mensen weg of dan vertrekt de voorzitter.”(G5, liberaal, beleidsmedewerker)

“Ze (de gemeenteraad) vertrouwen er niet op dat jongeren dat oppakken en dan ook door blijven gaan. Juist ook omdat jongerenraden vaak ophouden te bestaan. Dus dat is een beetje een vicieuze cirkel.”(G5, liberaal voorzitter)

Factoren als continuïteit, representativiteit en motivatie van de leden van de jongerenraad beïnvloeden de houding van de gemeenteprofessionals. Daarnaast hebben deze factoren hun weerslag op de kwaliteit en kwantiteit van de adviezen van de jongerenraad. Een actieve jongerenraad die goed zichtbaar is, zal de gemeenteprofessionals aanzetten tot het raadplegen van de jongerenraad en zij zullen dan hun adviezen sneller serieus nemen. Dit laatste heeft invloed op het participatieniveau op de ladder van Hart (1992).

Door gebrekkige continuïteit, kunnen jongerenraden een kwijnend bestaan gaan leiden, wat een negatieve invloed heeft op het participatieniveau. Hoewel in dit onderzoek alleen actieve jongerenraden zijn geselecteerd, blijkt ook het merendeel van deze jongerenraden perioden gekend te hebben, waarin zij nauwelijks leden hadden en moeite hadden om te blijven bestaan.

6. Conclusie

Dit onderzoek is verricht naar aanleiding van de bezorgdheid binnen Europese democratieën over de afnemende politieke betrokkenheid onder jongere generaties (Forbrig, 2005). In het Verdrag van Lissabon wordt in artikel 165 gesteld dat actie van de Europese Unie wordt gericht op participatie van jongeren in democratische processen (Europese Unie, 2010). Jeugdparticipatie wordt gezien als middel om de betrokkenheid van jongeren bij de politiek en de samenleving te bevorderen. In veel wetenschappelijke onderzoeken wordt het belang van jeugdparticipatie onderstreept, maar er zijn nauwelijks onderzoeken bekend naar de werking en het niveau van participatie van lokale jongerenraden in Nederland. Het doel van dit onderzoek was dan ook om inzicht te krijgen in het niveau van politieke participatie van lokale jongerenraden. Hiervoor is de participatieladder van Hart (1992) als analytisch model gebruikt. De volgende vraag staat hierbij centraal:

“Op welk niveau van de participatieladder van Hart (1992) vindt politieke jeugdparticipatie van gemeentelijke jongerenraden in Nederland plaats en door welke factoren kan het niveau van participatie worden verklaard?”

Op basis van het model van Hart (1992) is het participatieniveau in negen verschillende gemeenten op kwalitatieve wijze onderzocht. De participatieladder van Hart (1992) is gericht op de participatie van jeugd en heeft een lineair karakter. Op de onderste treden is er geen participatie van jongeren tot en met het hoogste niveau waarbij jongeren zelf initiatieven nemen en samen met volwassenen tot een besluit komen. Om de ladder van Hart (1992) toe te kunnen passen, zijn de dimensies informeren, initiatieven, inspraak, besluitvorming en invloed uit het model gedestilleerd.

In het theoretisch kader is verondersteld dat de politieke participatie van jongerenraden mede wordt bepaald door de inrichting van de politieke samenstelling van gemeenten (Wyness, 2009). Ook bleek uit theorieën omtrent interactieve beleidsvorming dat politieke partijen een uiteenlopende visie hebben, wanneer het gaat om het direct betrekken van burgers bij het beleid (Michels, 2008). Om te onderzoeken of de politieke oriëntatie van invloed is op het participatieniveau van de gemeentelijke jongerenraden, zijn er drie sociaal- democratische, drie liberale en drie confessionele gemeenten met een actieve jongerenraad geselecteerd. In de analyse is eerst het participatieniveau van de geselecteerde jongerenraden in kaart gebracht en is er vervolgens gekeken door welke factoren dit niveau kan worden verklaard.

Uit de analyse is gebleken dat de geselecteerde jongerenraden zich voornamelijk op niveau 4 ‘in opdracht maar geïnformeerd’ en op niveau 5 ‘geconsulteerd en geïnformeerd’ op de ladder van Hart (1992) bevinden. Jongerenraden bevinden zich op dit niveau, omdat zij in staat gesteld worden door de gemeenten om gevraagde en ongevraagde adviezen te geven. Gemeenten voorzien jongerenraden van informatie en zij worden geconsulteerd voor advies bij beleidsontwikkelingen. Jongerenraden participeren niet hoger op de ladder, omdat in de ladder van Hart (1992) het nemen van initiatieven gekoppeld is aan besluitvorming. Jongerenraden nemen geen deel aan de gemeentelijke besluitvorming en houden zich hiermee ook niet bezig. Uit de analyse komt naar voren dat

jongerenraden weinig zicht hebben op de besluitvorming, omdat deze complex van aard is. Daarnaast ervaren leden van jongerenraden dat zij weinig invloed hebben op het gemeentelijk beleid. Jongerenraden zijn van mening dat zij inspraak hebben, maar dat zij doorgaans niet weten wat er met hun adviezen wordt gedaan. Zij geven aan een betere terugkoppeling te willen over de besluitvorming en de resultaten die hieruit voortvloeien. Opmerkelijk is dat er in een aantal jongerenraden ook sprake was van niveau 2 'decoratie' van de participatieladder. Dit was zeker niet structureel aan de orde. Het is toe te schrijven aan het feit dat gemeenten er trots op zijn dat zij een jongerenraad hebben en dit ook graag willen uitdragen. Ook was er in een enkel geval sprake van niveau 3 'tokenisme'.

Er blijken nauwelijks verschillen te bestaan tussen de geselecteerde jongerenraden in het participatieniveau op basis van de participatieladder van Hart (1992). De geselecteerde jongerenraden participeren voornamelijk op niveau 4 'in opdracht maar geïnformeerd' en niveau 5 'geconsulteerd en geïnformeerd'. Het participatieniveau is afhankelijk van het onderwerp. Toch kan niet per definitie gesteld worden dat er helemaal geen verschillen zijn tussen jongerenraden. Het model van Hart (1992) zegt niets over de kwaliteit en de kwantiteit van de adviezen van de jongerenraden.

De veronderstelling dat de politieke oriëntatie van de gemeenten van invloed zou zijn op het gestelde participatieniveau van jongerenraden is moeilijk vast te stellen in dit onderzoek. Er waren meerdere aanwijzingen om aan te nemen dat de politieke oriëntatie geen invloed heeft op het gestelde participatieniveau van de geselecteerde jongerenraden. Zo blijkt uit het onderzoek dat er tussen de jongerenraden van gemeenten met een verschillende politieke oriëntatie, geen verschillen zijn in het participatieniveau op basis van de ladder van Hart (1992). Bovendien blijkt dat bij alle sociaal-democratische, liberale en confessionele gemeenten in dit onderzoek het initiatief voor het oprichten van een jongerenraad is uitgegaan van de gemeente. Ongeacht de politieke oriëntatie van een gemeente blijkt er draagvlak te zijn voor een jongerenraad. Door de participanten werden geen uitspraken gedaan over de mogelijke invloed van de politieke oriëntatie van de gemeente op de jongerenraad. Hoewel de politieke oriëntatie van gemeenten geen invloed lijkt te hebben op het participatieniveau van jongerenraden, bleken er bij de selectie van gemeenten wel verschillen te zijn tussen gemeenten en hun politieke oriëntatie en de aanwezigheid van een actieve jongerenraad. Het was moeilijk om binnen de gestelde criteria een aantal sociaal-democratische gemeenten te selecteren met een actieve jongerenraad. Dit laatste zou wellicht verklaard kunnen worden door de politieke oriëntatie van gemeenten. Binnen dit onderzoek was dit echter niet vast te stellen, aangezien alleen actieve jongerenraden zijn geselecteerd in kleine tot middelgrote gemeenten.

De veronderstelling dat de houding van professionals in de gemeente van invloed kan zijn op het niveau van politieke participatie blijkt uit de analyse bevestigd te kunnen worden. Eveneens blijken de attitude en de karakteristiek van de leden van de jongerenraad van invloed te zijn op het participatieniveau. Uit het theoretisch kader kwam naar voren dat een voorwaarde voor effectieve participatie is dat volwassenen luisteren naar de visie van de jongeren en hen serieus nemen (Wyness, 2009). Matthews (2001) stelt in zijn onderzoek dat het in de praktijk lastig is om volwassenen te laten

samenwerken met jongeren. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er een wisselwerking is tussen de houding van gemeenteprofessionals en de houding en karakteristiek van de leden van de jongerenraad. De professionals willen de jongerenraden zoveel mogelijk serieus nemen, maar zij hebben soms weinig vertrouwen in de bestaansduur van de jongerenraad. In de praktijk blijkt het moeilijk om een jongerenraad te continueren. Er is sprake van een grote doorstroom van jongeren in een jongerenraad en het is moeilijk om nieuwe jongeren aan te trekken. Oorzaken hiervoor zijn het bereiken van de maximale leeftijd, verhuizing uit de gemeente, tijdgebrek en verminderde motivatie van de leden.

Jongerenraden blijken in de praktijk niet representatief te zijn en vormen geen goede afspiegeling van alle jongeren in de gemeenten. Het gaat doorgaans om hoogopgeleide en wat oudere jongeren die lid zijn van een jongerenraad. Dit maakt dat gemeenteprofessionals een sceptische houding hebben tegenover de jongerenraad. Zij benadrukken dat de stem van jongeren in de gemeente niet alleen door de jongerenraad vertegenwoordigd kan worden, hoewel zij de stem van de jongerenraad wel serieus nemen. Deze bevindingen zijn in overeenstemming met eerdere buitenlandse onderzoeken zoals van Matthews & Limb (1998) die concluderen dat jongeren die deelnemen aan een jongerenraad veelal een selecte groep vormen, waardoor ze niet representatief zijn en een hoge drempel vormen voor andere jongeren. Uit dit onderzoek komt naar voren dat het tijdgebrek van deze jongeren veroorzaakt wordt, doordat leden van de jongerenraden veelal ook op andere gebieden actief zijn. Ook dit sluit aan bij de bevindingen van Matthews (2001). Uit het onderzoek blijkt dat de houding van gemeenteprofessionals en de houding en karakteristiek van leden van de jongerenraden van invloed zijn op het participatieniveau. Hierbij is er sprake van een wisselwerking. Factoren als continuïteit, representativiteit en motivatie hebben hun weerslag op de houding van de professionals. Wanneer jongerenraden weinig adviezen uitbrengen, zijn zij minder zichtbaar in de gemeentelijke arena en worden zij minder geïnformeerd en geconsulteerd. Deze factoren beïnvloeden de kwaliteit en de kwantiteit van de adviezen en daarmee de invloed van de jongerenraad. Dit laatste laat zich niet direct vertalen naar het participatieniveau van de ladder van Hart (1992) aangezien deze zich niet uitlaat over de kwantiteit en de kwaliteit van de adviezen. Bovengenoemde factoren zijn wel degelijk een verklarende factor voor het niveau van inspraak en invloed van jongerenraden in het gemeentelijk beleid. Gezien de karakteristiek van de jongerenraad waarbij sprake is van gebrekkige representativiteit, schuilt hierin het gevaar dat andere jongeren zich moeilijk met de jongerenraad kunnen identificeren. Het is dan ook maar de vraag of deze vorm van participatie bijdraagt aan het verkleinen van de kloof tussen jongeren en de politiek en de doelen van participatie zoals democratisch burgerschap en empowerment van jongeren in het algemeen hiermee worden gediend.

6.1 Reflectie op onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Bij de opzet en uitvoering van dit onderzoek kunnen enkele kanttekeningen worden geplaatst. Hoewel in dit onderzoek zicht is verkregen op het participatieniveau aan de hand van de ervaringen van bestuursleden van de jongerenraden en beleidsmedewerkers, kan dit onderzoek geen inzicht geven in de daadwerkelijke invloed van jongerenraden op gemeentelijk niveau. Hierop kan alleen door middel

van een casestudy zicht worden verkregen. Het zou dan ook voor vervolgonderzoek interessant zijn, om in een aantal gemeenten een casestudy uit te voeren. Hierbij dient de onderzoeker voor een langere tijd aanwezig te zijn om de activiteiten van de jongerenraden te volgen. Daarnaast zouden er ook interviews moeten plaatsvinden met alle professionals in de gemeente die betrokken zijn bij de jongerenraad en het jeugdbeleid. In dit verband zouden interviews kunnen plaatsvinden met beleidsambtenaren van verschillende afdelingen, het college van Burgemeester & Wethouders en gemeenteraadsleden. De onderzoeker kan dan een beter beeld krijgen van hoe de besluitvorming in de gemeente verloopt en welke plaats het advies van de jongerenraad hierbij inneemt. Door uitvoeren van een aantal casestudies kan er beter zicht worden verkregen op de interactieve beleidsvorming dat wil zeggen in hoeverre leden van de jongerenraad partner zijn bij de totstandkoming van het gemeentelijk jeugdbeleid. Voor een dergelijk onderzoek is langer tijd nodig dan de relatief korte tijd die beschikbaar was voor dit onderzoek. Het uitvoeren van bijvoorbeeld vier casestudies binnen verschillende gemeenten in Nederland kan de validiteit vergroten, omdat er op deze wijze meer zicht is op de besluitvorming en invloed van jongerenraden.

Een ander aspect is dat er in dit onderzoek een doelgerichte selectie heeft plaatsgevonden van jongerenraden in gemeenten met een verschillende politieke oriëntatie. De invloed hiervan bleek op het participatieniveau in de onderzochte gemeenten niet waarneembaar. Tijdens de selectie bleken er wel verschillen te zijn in aantallen jongerenraden met betrekking tot de politieke kleur van de gemeente. Het verband hier tussen kon in dit onderzoek niet worden aangetoond, maar zou nader onderzocht kunnen worden.

6.2 Aanbevelingen voor de praktijk

Uit dit onderzoek zijn een aantal bevindingen naar voren gekomen die van belang zijn voor professionals die zich bezighouden met het jeugd- participatiebeleid in gemeenten.

Uit de interviews met de bestuursleden van de jongerenraden en de beleidsmedewerkers in de gemeenten is naar voren gekomen, dat de continuïteit van jongerenraden moeilijk te waarborgen is. Uit het onderzoek blijkt dat er binnen jongerenraden sprake is van een snelle in- en uitstroom van jongeren in een jongerenraad en dat het in de praktijk moeilijk is om leden gemotiveerd te houden in een jongerenraad. Door de snelle verandering in samenstelling van de jongerenraden kan kennis verloren gaan. Gezien de snelle in- en uitstroom van jongeren in een jongerenraad, kan een constante factor bijdragen aan het bewaken van de processen. Een coach vanuit het jongerenwerk zou hierbij ondersteuning kunnen bieden en als stimulans kunnen optreden in de jongerenraad. Hierbij dient uitdrukkelijk vermeld te worden dat de coach een onafhankelijke positie inneemt in de jongerenraad en zich alleen beperkt tot het bieden van ondersteuning en het waarborgen van de continuïteit van de jongerenraad.

De resultaten laten zien dat jongerenraden weinig zicht hebben op de besluitvorming en op de daadwerkelijke invloed die zij hebben. Om jongerenraden actief en gemotiveerd te houden is het van belang dat zij een goede terugkoppeling krijgen wat er met de adviezen is gedaan en dat jongerenraden

hierbij betrokken worden. Daarnaast geldt hiervoor dat jongerenraden tijdig en goed geïnformeerd worden over beleidsontwikkelingsprocessen in de gemeente, zodat jongerenraden de kans krijgen om echt een ‘serieuze stem’ te hebben in het gemeentelijk jeugdbeleid.

7. Literatuur

- Aalberts, C. (2006). *Aantrekkelijke politiek: Een onderzoek naar jongeren en popularisering van politiek*. Apeldoorn: Het spinhuis
- Arnstein, S. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners*, 35, 216-24
- Barber, T. (2009). Participation, citizenship, and well-being: engaging with young people, making a difference. *Young*, 17, 25-40
- Bergh, B. van den. (1997). ‘Rust, reinheid en regelmaat’ of ‘recht, ruimte en respect? De positie van kinderen in gezin en maatschappij. *Leuven Bulletin LAPP. Studiedag 1997 Referaten*, 1-22.
- Bessant, J. (2004). Mixed messages: youth participation and democratic practice. *Australian Journal of Political Science*, 39(2), 387-404
- Bessant, J. (2003). Youth participation: an new mode of government. *Policy Studies*, 24(2-3), 87-100
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom onderwijs
- Bonoli, G. (2005). The politics of the new social policies: providing coverage against new social risks in mature welfare states. *Policy & Politics*, 33,3 431-49
- Boogers, M. (2011). Lokale bestuursculturen in Nederland: tradities, folklore en vernieuwing. In M. Boogers, K. Bolt, E. Meurs, A.J. Niethoven, A.M. van Omme, & M.F. Stein (Eds.), *Democratie over grenzen*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*, 33, 340-345
- Checkoway, B., Allison, T. & Montoya, C. (2005). Youth participation in public policy at the municipal level. *Children and Youth Services Review*, 27, 1149-1162.
- Checkoway, B. & Richards- Schuster, K. (2003). Youth participation in community evaluation research. *American Journal of Evaluation*, 24, 21-33
- Council of Europe. (2008). *Have your say: manual on revised European charter on the participation of young people in local and regional life*. Strasbourg: Council of Europe publishing
- Council of European Union. (2009). *On a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018)*. Verkregen op 27 april, 2012 van http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf
- Edelenbos, J. & Monnikhof, R. (2001). *Lokale interactieve beleidsvorming*. Utrecht: Lemma
- Engelen, E., & Hemerijck, A. (2007). *Van sociale bescherming naar sociale investering: zoektocht naar een andere verzorgingsstaat*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

- Europese Commissie.(2010). *Youth policy: participation*. Verkregen op 27 februari, 2012 van http://ec.europa.eu/youth/youth-policies/participation_en.htm
- Europese Unie. (2010). *Verdrag van Lissabon*. Verkregen op 10 april, 2012 van http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_nl.htm
- Fitzpatrick, S., Hastings, A. & Kintrea, K. (1998). *Including Young People in Urban Regeneration: A Lot to Learn?* Bristol: Policy Press
- Forbrig, J. (2005). *Revisiting Youth Political Participation: Challenges for research and democratic practice*. Strasbourg: Council of Europe publishing
- Freeman, C., Nairn, K. & Sligo, J. (2003). 'Professionalising' Participation: From Rhetoric to Practice. *Children's Geographies*, 1,(1), 53-70
- Freeman, C., Henderson, P. & Kettle, J. (1999) *Planning with children for better communities*. Bristol: Policy Press
- Hart, R. (1992). Children's participation: from tokenism to citizenship. *Innocent essays, No. 4*. London: United Nations International Children's Emergency Fund.
- Hart, R. (1997). *Children's participation: the theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. London: Earthscan publications Ltd.
- Head, B. (2011). Why not ask them? Mapping and promoting youth participation. *Children and Youth Services Review*, 33, 541-547
- Hees, C. van (2002). *Modelverordening Jongerenparticipatie: Een stimulan voor jongerenparticipatie op lokaal niveau*. Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek
- Herbots, S. & Elchardus M. (2010). De groei van jongeren naar democratisch burgerschap en de verschillen naar onderwijstype. *Pedagogiek*, 30, 1, 75-93
- Hoikkala, T. (2009). The diversity of youth citizenships in the European Union. *Young*, 17,(5), 5-24
- Hoorik, van. I. (2011). (Hoe) werkt talentontwikkeling bij risicjongeren? Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut
- Horgan, G. & Rodgers, P. (2000). Young People's Participation in a New Northern Ireland Society. *Youth Society*, 32(1), 107-137
- Jager- Vreugdenhil, M. (2011). Spraakverwarring over participatie. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 20, 76-99
- Kirby, P., Lanon, C., Cronin, K. & Sinclair, R. (2003). *Building a culture of participation. Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation*. London: department of education and skills.
- Laine, S. & Gretschel, A. (2009). Whose arena is the EU youth policy? Youth participants involvement and influence in the EU youth policy from their own points of view: Case of the EU Presidency youth event in Hyvinkaa, Finland. *Young*, 17, 191-215.
- Leyenaar, M. (2007). *De last van ruggespraak*. Inaugurele rede. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen

- Macionis, J., Peper, B. & van der Leun, J. (2010). *De samenleving: kennismaking met de sociologie*. Amsterdam: Pearson Education
- Matthews, H. & Limb, M. (1998). The right to say: the development of youth councils/forums within the UK. *Area*, 30,(1),66-78
- Matthews, H. (2001). Citizenship, Youth councils and Young People's Participation. *Journal of Youth Studies*, 4,(3), 299-318
- Matthews, H. & Limb, M. (2003). Another white elephant? Youth councils as democratic structures. *Space and Polity*, 7(2), 173-192
- Michels, A. (2008). Debating Democracy: The Dutch Case. *Acta Politica*, 43, 472-492
- Mycock, A. & Tonge, J. (2012). The Party Politics of Youth Citizenship and Democratic Engagement. *Parliamentary Affairs*, 65, 138-161
- Nederlands Jeugdinstuut. (2012). *Jeugdparticipatie*. Verkregen op 20 december, 2012, van <http://www.nji.nl/smartsite.dws?id=127455>
- Newman, J., Barnes M., Sullivan, H. & Knops, A. (2004). Public participation and collaborative governance. *Journal of Social Policy*, 33, 203-223
- Norris, P. (2003). Young people & political activism: from the Politics of Loyalties to the Politics of Choice? *Report for the Council of Europe Symposium: Young people and Democratic Institutions: from disillusionment to participation*, Strasbourg, 27-28 november 2003.
- Print, M. (2007). Citizenship Education and Youth Participation in Democracy. *British Journal of Educational Studies*, 55(3), 325-345
- Putnam, R.(2000). *Bowling Alone*. The collapse and revival of American community. New York: Simon and Schuster
- Rabello de Castro, L. (2012). Children- Democracy and Emancipation. *Alternatives: Global, Local, Political*, 37, 165-177
- Regemortel, van T. (2009). Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg. *Journal of Social Intervention*, 18, 22-42
- Rijksoverheid (2012). *Kinderrechtenverdrag*. Verkregen op 5 februari, 2012 van <http://www.rijksoverheid.nl/>
- Roger, C. (2008). Youth participation in society. *Asia Europe Journal*, 5, 469-477
- Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. *Children and Society*, 15, 107-17
- Sinclair, R. (2004). Participation in practice: making it meaningful, effective and sustainable. *Children & Society*, 18, 106-118
- Stafford, A. & Hill, M. (2003). 'Having a Say': Children and Young People Talk about Consultation. *Children & Society*, 17, 361-373

- Teney, C. & Hanquinet, L. (2012). High political participation, high social capital? A relational analysis of youth social capital and political participation. *Social Science Research*, 41, 1213-1226
- Timmerman, G. (2009). Youth policy and participation: an analysis of pedagogical ideas in municipal youth policy in the Netherlands. *Children and Youth Services Review*, 31, 572-576
- Treseder, P. (1997). *Empowering children and young people: training manual*. London: save the children
- Verenigde Naties (1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Verkregen op 13 maart, 2012 van <https://www.bof.nl/live/wp-content/uploads/2010/07/20091116-kinderrechtenverdrag.pdf>
- Vreugdenhill- Jager, M. (2011). Spraakverwarring over participatie. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*. 20 (1), 76-99
- Vromen, A. & Collin, P. (2010). Everyday youth participation? Contrasting views from Australian policymakers and Young people. *Young*, 18,(1), 97-112
- Wall, J. & Dar, A. (2011) Children's political representation: the right to make a difference. *International Journal of Children's Rights*, 19, 595-612
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2006). *De verzorgingsstaat herwogen: over verzorgen, verzekeren, verheffen, verbinden*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Wyness, M. (2009). Children Representing Children: Participation and the problem of diversity in UK youth councils. *Childhood*, 16,(4), 535-552
- Wong, N. T., Zimmerman, M. A. & Parker E., A. (2010). A typology of youth participation and empowerment for child and adolescent promotion. *Community Psychology*, 46, 100-114
- Winter de, M. (1995). *Kinderen als medeburgers. Kind- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: de Tijdstroom.

Bijlage 1. Interviewvragen gemeentelijke jongerenraad

Introductie

- Voorstellen
- Introductie onderzoek
- Toestemming vragen voor opname interview

Persoonlijke gegevens

- Leeftijd
- Functie jongerenraad

Kenmerken jongerenraad

- Hoe is de jongerenraad ontstaan?
- Op wiens initiatief?
- Wat was de aanleiding hiervoor?
- Wat is het doel van de jongerenraad?
- Uit hoeveel leden bestaat de jongerenraad?
- Wordt er actief naar leden gezocht en op welke manier?
- Wat zijn de voorwaarden om deel te nemen (selectie)?
- Wat is de gemiddelde leeftijd van de jongerenraad (min./ max. leeftijd)?
- Worden er verschillende opleidingsniveaus vertegenwoordigd?
- Vertegenwoordigen leden van de jongerenraad politieke partijen?
- Hoeveel tijd zijn jullie ermee bezig?
- Is er ook een professional / coach aanwezig?

Rol van de jongerenraad

- Hoe zie jij de rol van de jongerenraad binnen de gemeente?
- Hoe ziet de gemeente de rol van de jongerenraad volgens jou?
- Ben je tevreden over de rol die de jongerenraad vervult?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien en hoe?

Informereren

- Kun je iets vertellen over de informatie- uitwisseling tussen de gemeente en de jongerenraad?
- Hoe wordt de jongerenraad geïnformeerd?

- Ben je tevreden over de wijze waarop de gemeente jullie van informatie voorziet?
- Zou dit meer of beter kunnen? Zo ja: op welke wijze?
- Hoe ervaar je het contact met de gemeente?
- Hoe vaak heb je contact met de gemeente?
- Wordt de jongerenraad op de hoogte gehouden van het lokale beleid?

Initiatieven

- Kan de jongerenraad initiatieven nemen?
- Zo ja, welke initiatieven worden er genomen?
- Zo nee, wie neemt dan de initiatieven voor de jongerenraad?
- Word je vanuit de gemeente gestimuleerd om initiatieven te nemen?
- Ben je tevreden over de initiatieven die de jongerenraad neemt?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien?

Speerpunten (wat de jongerenraad belangrijk vindt)

- Wat zijn de speerpunten van de jongerenraad?
- Met welke speerpunten hebben jullie resultaat geboekt, zo ja welke en waarom?
- Met welke speerpunten hebben jullie geen resultaat geboekt, en waarom niet?

Raadplegen

- Wordt er vanuit de gemeente naar de mening / advies van de jongerenraad gevraagd?
- Zo ja,
- Op welke wijze wordt er naar de mening/ advies van de jongerenraad gevraagd?
- In welk stadium wordt er naar de mening / advies van de jongerenraad gevraagd?
- Zo nee,
- Hoe komt het dat er niet naar jullie advies / mening wordt gevraagd?
- Wat voor adviezen geeft de jongerenraad (gevraagd & ongevraagd?)
- Hoe worden de adviezen gegeven?
- Ben je tevreden over de adviezen die de jongerenraad geeft?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien en hoe?

Inspraak

- Hoe ervaar je de inspraak van de jongerenraad in de gemeente?
- Vind je dat er geluisterd wordt naar het advies / de mening van de jongerenraad?
- Vind je dat de adviezen van de jongerenraad serieus genomen worden?

- Ben je tevreden over de inspraak van de jongerenraad?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien en hoe?

Besluitvorming

- Worden de adviezen van de jongerenraad meegenomen in de gemeentelijke besluitvorming?
- Neemt de jongerenraad deel aan gemeentelijke besluitvorming?
- Zo ja, hoe ziet dat er uit? Kun je een voorbeeld geven?
- Zo nee, hoe komt dat?
- Kan de jongerenraad alleen besluiten nemen (zonder toezien van gemeenteprofessionals?)
- Neemt de jongerenraad besluiten in samenspraak met gemeente?
- Ben je tevreden over de wijze van besluitvorming?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien en hoe?

Invloed

- Vind je dat er met de adviezen van de jongerenraad ook concreet iets gedaan wordt?
- Zo ja, kun je een voorbeeld geven waaruit dit blijkt?
- Zo nee, hoe komt dat?
- Ben je tevreden over de invloed die de jongerenraad heeft binnen de gemeente?

Positie

- Hoe zou je de positie van de jongerenraad in de gemeente omschrijven?
- Ben je tevreden over de positie die de jongerenraad heeft?
- Waarom tevreden of niet?
- Wat zou je verbeterd willen zien en hoe?

Factoren

- Wat is volgens jou van belang voor een succesvolle jongerenraad?
- Wat werkt ondersteunend en wat kunnen belemmeringen zijn?
- Belemmerende & ondersteunende factoren bezien vanuit de jongerenraad?
- Belemmerende & ondersteunende factoren bezien vanuit de gemeente?

Afsluiting

- Zijn er nog vragen?
- Hartelijk dank voor je medewerking

Bijlage 2. Interviewvragen beleidsmedewerkers gemeente

Introductie

- Voorstellen
- Introductie onderzoek
- Toestemming vragen voor opname interview

Persoonlijke gegevens

- Functie in de gemeente

Politieke jeugdparticipatie

- Op welke manier krijgt de gemeente zicht op de wensen van de jongeren in de gemeente?
- In hoeverre wordt de jongerenraad hierbij geraadpleegd?
- Welke rol speelt de jongerenraad hierbij?
- Hoe kijkt de gemeente tegen politieke jeugdparticipatie en de rol van de jongerenraad aan?
- Hoe ziet u de functie van de jongerenraad?
- Is de politieke participatie van de jongerenraad verankerd binnen de gemeente?
- Welke faciliteiten worden de jongerenraad geboden?

Informereren

- Kunt u iets vertellen over de informatie- uitwisseling tussen de gemeente en de jongerenraad?
- Hoe wordt de jongerenraad op de hoogte gehouden van ontwikkelingen in het gemeentelijk beleid?
- Zou dit meer of beter kunnen? Zo ja: op welke wijze?
- Hoe wordt de gemeente geïnformeerd over de werkzaamheden van de jongerenraad?
- Heeft de gemeente regelmatig contact met de jongerenraad?
- Met wie onderhoudt de jongerenraad doorgaans contact?
- Op welke wijze vindt het contact met de jongerenraad plaats?

Initiatieven

- Wordt de jongerenraad gestimuleerd om zelf met ideeën en initiatieven te komen?
- Worden de initiatieven voor activiteiten / adviezen van de jongerenraad gestuurd door de gemeente?
- Neemt de jongerenraad zelf het initiatief voor activiteiten / adviezen?

Raadplegen / consulteren

- Wordt er vanuit de gemeente naar het advies van de jongerenraad gevraagd?
- Op welke wijze wordt er naar het advies van de jongerenraad gevraagd?

- Wanneer wordt er naar het advies van de jongerenraad gevraagd?
- Bij welke thema's wordt de jongerenraad geraadpleegd vanuit de gemeente?

Inspraak

- In hoeverre wordt er rekening gehouden met de mening van de jongerenraad bij de ontwikkeling van beleid?
- Wordt er naar de mening / het advies van de jongerenraad geluisterd?
- Vindt u dat de jongerenraad serieus genomen wordt in de gemeente?
- Krijgt de jongerenraad vanuit de gemeente de gelegenheid om hun advies / stem te kunnen geven?
- Kunt u omschrijven wat er met de adviezen van de jongerenraad gebeurd?

Besluitvorming

- Worden de adviezen van de jongerenraad meegenomen in de gemeentelijke besluitvorming?
- Wordt de jongerenraad betrokken bij het proces van gemeentelijk besluitvorming?
- Wordt de jongerenraad op de hoogte gehouden van de gemeentelijke besluitvorming?

Invloed

- Wordt er met de adviezen van de jongerenraad ook concreet iets gedaan?
- Zo ja, waaruit blijkt dat?
- Zo nee, hoe komt het dat er niets met de adviezen gedaan wordt?
- Wat is volgens u van belang voor een succesvolle participatie van de jongerenraad?
- Wat zijn ondersteunende en belemmerende factoren?
- Vanuit de gemeente?
- Vanuit de jongerenraad?

Afsluiting

- Zijn er nog vragen?
- Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage 3. Codeboom Nvivo

